

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล:
กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ไชยณรงค์ คงมันกลาง

งานนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเมืองการปกครอง
คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
มิถุนายน 2556
ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยบูรพา

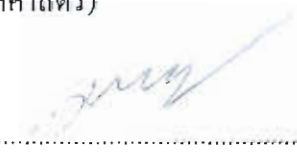
อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์และคณะกรรมการสอบงานนิพนธ์ ได้พิจารณา
งานนิพนธ์ของ ไชยณรงค์ คงมันกลาง ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้

อาจารย์ผู้ควบคุมงานนิพนธ์

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.เทียนชัย ศศิศาสตร์)

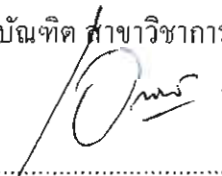
คณะกรรมการสอบปากเปล่า

..... ประธาน
(ดร.เทียนชัย ศศิศาสตร์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ โพธิสว่าง)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญเชิด หนูอ้อม)

คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ อนุมัติให้รับงานนิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองการปกครอง ของมหาวิทยาลัยบูรพา

..... คณบดีคณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร)
วันที่ 29 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2555

ประกาศคุณูปการ

งานนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.เทียนชัย ศศิศาสตร์ อาจารย์ที่
ปรึกษางานนิพนธ์ ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำแนวทางที่ถูกต้อง ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ
ด้วยความละเอียดถี่ถ้วน และเอาใจใส่ด้วยดีเสมอมาอันเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอ
กราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

นอกจากนี้ขอขอบคุณทุกคนในครอบครัวที่เป็นกำลังใจ และสนับสนุนผู้วิจัย รวมถึง
ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน และเพื่อนพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน
ทุกท่านที่ให้ความรู้ ให้คำปรึกษา และการสนับสนุนด้านเอกสารและวิจารณ์ผลงานของผู้วิจัยให้มี
ความสมบูรณ์มากขึ้น และยังได้รับความอนุเคราะห์จากประชาชนตำบลหนองบอน ที่ให้ความ
ร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี รวมถึงขอขอบคุณเพื่อนนิสิตในสาขาที่ให้ความ
ช่วยเหลือให้คำปรึกษาที่ดีและเป็นกำลังใจในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ให้เสร็จสมบูรณ์

ไชยณรงค์ คงมันกลาง

54910261: สาขาวิชา: การเมืองการปกครอง; ร.ม. (การเมืองการปกครอง)

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน/ การบริหารงาน/ องค์การบริหารส่วนตำบล/ สระแก้ว

ไชยณรงค์ คงมันกลาง: การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษา: องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว (PEOPLE PARTICIPATION IN THE ADMINISTRATION OF SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION : A CASE STUDY OF NONGBON SUBDISTRICT ADMINISTRATION ORGANIZATION MUANG SAKAEO , SAKAEO PROVINCE)

คณะกรรมการควบคุมงานนิพนธ์: เทียนชัย ศศิศาสตร์, ร.ด. 80 หน้า. ปี พ.ศ. 2556.

การศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน วิธีการศึกษาวิจัยใช้การสำรวจด้วยแบบสอบถามจากประชาชนทั้งสิ้น 373 คน ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ด้านการวางแผนพัฒนา และด้านการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร และด้านการตรวจสอบการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จากการศึกษาพบว่า อายุ การศึกษา อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ส่วนเพศ และรายได้ ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ควรมีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรมโครงการ การตรวจสอบการบริหารงานจากภาคประชาชนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น รวมถึงการให้ความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการปกครองท้องถิ่นและอำนาจหน้าที่ต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบล และต้องจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
สารบัญ.....	จ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพ.....	ญ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
สมมติฐานการวิจัย.....	4
ขอบเขตการวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
2 แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม.....	6
แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร.....	22
แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง.....	25
แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล.....	26
แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.).....	31
ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน.....	38
เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	39
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	43
นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ.....	43
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	45
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	45
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	47
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	48
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	49

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา	50
ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม	50
ตอนที่ 2 ข้อมูลการสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร งานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน	53
ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน	58
สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน	64
5 อภิปรายและข้อเสนอแนะ	75
สรุปผลการวิจัย	66
การอภิปรายผลการวิจัย	67
ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	68
ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป	70
บรรณานุกรม	71
ภาคผนวก	74
ประวัติย่อของผู้วิจัย	80

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1	จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะประชากร..... 51
2	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในหนองบอน ด้านการติดตามข่าวสาร 53
3	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ในด้านการวางแผนพัฒนา..... 54
4	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ในด้านการบริหารงาน 55
5	การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ในด้านการตรวจสอบการบริหารงาน 56
6	เปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วน ตำบลหนองบอนในภาพรวม..... 57
7	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามเพศ..... 58
8	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานองค์การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอายุ 58
9	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอายุ..... 59
10	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามการศึกษา..... 60
11	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามการศึกษา..... 60
12	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอาชีพ..... 61
13	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอาชีพ 62
14	การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ บริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามรายได้..... 63

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
15	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของประชาชน ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามรายได้.....	64
16	ผลการทดสอบสมมติฐาน	64

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1 ระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน.....	16
2 กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	43

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งของไทย ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยมีวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเพื่อกระจายอำนาจการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นระดับตำบลซึ่งเป็นเขตชนบทอันเป็นพื้นที่ส่วนใหญ่ของประเทศได้มีโอกาสเรียนรู้การแก้ไขปัญหาและการสนองตอบความต้องการของตนเอง โดยการเข้าไปมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองหรือที่เรียกกันว่า ปกครองตนเอง ตามระบอบประชาธิปไตย องค์การบริหารส่วนตำบลจึงเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดประชาชนในพื้นที่ชนบทมากที่สุด (สุภชัย ยาวะประภาส, 2540, หน้า 3) เมื่อเป็นเช่นนี้ถ้าองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นของประชาชนอย่างแท้จริง กล่าวคือ มีเจ้าหน้าที่มาจากการเลือกตั้งซึ่งเป็นตัวแทนของประชาชนในตำบล มีการบริหารงานโดยให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดทิศทางและวางแผนพัฒนาตำบล กำกับดูแลและตรวจสอบการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลก็ย่อมที่จะสามารถแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของหมู่บ้านระดับตำบลได้เป็นอย่างดี อันจะส่งผลให้ประชาชนในตำบลมีความรู้สึกเชื่อมั่นและศรัทธาต่อองค์การบริหารส่วนตำบล และรู้สึกดีว่ามีความผูกพัน มีส่วนได้ส่วนเสียต่อถิ่นอาศัยซึ่งเป็นการสร้างพลเมืองที่มีความรับผิดชอบให้แก่ประเทศชาติโดยส่วนรวม

แต่ตามสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน ถึงแม้ประชาชนจะมีความรู้ ความเข้าใจเรื่องการกระจายอำนาจค่อนข้างถูกต้อง ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจปัญหาและแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง และมีความต้องการที่จะใช้สิทธิในการเลือกผู้บริหารท้องถิ่น ก็ตามแต่การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลยังไม่สามารถที่จะแก้ไขปัญหาและสนองตอบความต้องการของหมู่บ้านระดับตำบลได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

องค์การบริหารส่วนตำบลในฐานะเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องรับภาระถ่ายโอนภารกิจการให้บริการสาธารณะจากราชการส่วนกลางไปดำเนินการเองตามที่พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 บัญญัติไว้ภารกิจที่องค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องรับโอนไปดำเนินการแทนกระทรวง ทบวง กรม และรัฐวิสาหกิจต่าง ๆ ตามพระราชบัญญัติดังกล่าวมีเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้แก่ 1. ภารกิจด้าน โครงสร้าง

พื้นฐาน ประกอบด้วย การคมนาคมขนส่ง สาธารณูปโภค สาธารณูปการ การผังเมือง การควบคุมอาคาร 2. การกิจด้านงานส่งเสริมคุณภาพชีวิต ประกอบด้วย การส่งเสริมอาชีพ งานสวัสดิการสังคม นันทนาการ การศึกษา สาธารณสุข การปรับปรุงแหล่งหมู่บ้านแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย 3. การกิจด้านการจัดระเบียบหมู่บ้าน/สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ประกอบด้วย การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค สิทธิเสรีภาพของประชาชน การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย การรักษาความสงบเรียบร้อยและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน 4. การกิจด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ประกอบด้วย การวางแผนพัฒนาจังหวัด การพัฒนาเทคโนโลยี การส่งเสริมการลงทุน การพาณิชยกรรม การพัฒนาอุตสาหกรรม การท่องเที่ยว 5. การกิจด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ประกอบด้วย การคุ้มครองดูแลและรักษาป่า การจัดการสิ่งแวดล้อมและมลพิษต่าง ๆ การดูแลรักษาที่สาธารณะ 6. การกิจด้านศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2543) เมื่อเป็นเช่นนี้ องค์กรบริหารส่วนตำบลจึงมีบทบาทสำคัญต่อการสำเร็จของการนำนโยบายการกระจายอำนาจไปปฏิบัติ เพราะถ้าองค์กรบริหารส่วนตำบลไม่สามารถปฏิบัติงานตามภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับการถ่ายโอนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่มีความเข้มแข็งแล้ว การกระจายอำนาจตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ย่อมไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ (สุวรรณ พินิตานนท์, 2546, หน้า 2)

การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นหัวใจสำคัญในการปกครองระบอบประชาธิปไตยซึ่งเป็นระบอบการปกครองของประชาชน โดยประชาชนเพื่อประชาชน โดยหลักการกระจายอำนาจให้แก่ประชาชนทุก ๆ คน ซึ่งเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ตรงจุดมากที่สุด จึงจำเป็นต้องสร้างระบบกลไก ความรู้ ความเข้าใจแก่ประชาชนในเรื่องบทบาทและหน้าที่ให้ประชาชนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น สามารถรวมพลังในการร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ และแก้ปัญหา ตอบสนองความต้องการของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม และเพื่อส่งเสริมบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนสร้างกระบวนการเรียนรู้สำหรับการพัฒนาการปกครองระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและตรวจสอบการบริหารและการทำงานของภาครัฐมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การปฏิบัติงานเกิดความโปร่งใสและดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์และความต้องการของประชาชน (จุมพล หนิมพานิช, 2550, หน้า 485)

องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และอำนาจหน้าที่อื่น ๆ ตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ ฉะนั้นองค์การบริหารส่วนตำบล คือ รูปธรรมของการกระจายอำนาจของรัฐ ไปสู่ประชาชนเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองและพัฒนาท้องถิ่นของตนเองตามหลักกระจายอำนาจซึ่งเป็นองค์กรที่อยู่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดมีความเป็นอิสระ และมีความคล่องตัวในการบริหารงานภายใต้กรอบที่กฎหมายกำหนด ทำให้สามารถแก้ไขปัญหา อำนวยความสะดวก และตอบสนองความต้องการของประชาชนได้ เป็นองค์กรส่งเสริมการเรียนรู้การปกครองระบอบประชาธิปไตยในทางปฏิบัติแก่ประชาชนในขอบเขตที่กว้างขวาง ทำให้ประชาชนมองเห็นภาพรวมอย่างชัดเจนและมีส่วนร่วมได้ง่าย เป็นองค์กรที่สร้างผู้นำทางการเมืองที่จะเข้าสู่เวทีการเมืองในระดับต่าง ๆ รวมทั้งในระดับชาติ และเป็นองค์กรส่งเสริมการใช้สิทธิและหน้าที่ของพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเลือกศึกษาเฉพาะประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เนื่องจากเห็นว่าในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวมีความหลากหลายในอาชีพของประชาชน รวมถึงการจัดแบ่งออกเป็นหมู่บ้าน และหมู่บ้านต่าง ๆ เพื่อให้ประชาชนได้พัฒนาหมู่บ้านของตนเอง มีส่วนร่วมและบทบาทในการปกครอง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาและพัฒนาหมู่บ้านของตนเองทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคมและเพื่อประสานส่งเสริมความร่วมมือของประชาชนในท้องถิ่นกับองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งถือได้ว่าเป็นตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่ต้องการให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการบริหารงานท้องถิ่นของตน จึงได้นำองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนมาเป็นกรณีศึกษา เพื่อให้ทราบว่ามีรัฐธรรมนูญให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองบริหารงานภาครัฐและองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด ประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนมีส่วนร่วมในการปกครองมากน้อยแค่ไหน อย่างไร เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายหรือไม่ รวมถึงเพื่อให้ทราบถึงข้อเสนอแนะและแนวทางแก้ไขปัญหาเหล่านี้ล้วนแต่มีผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตและอนาคตของประชาชนและประเทศชาติ โดยหวังผลของการศึกษาจะเป็นข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนอำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

สมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแตกต่างกัน
2. ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแตกต่างกัน
3. ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแตกต่างกัน
4. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแตกต่างกัน
5. ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว” ได้กำหนดขอบเขตการศึกษาไว้ ดังนี้

1. ขอบเขตในด้านช่วงเวลาของการศึกษา
ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยศึกษาในช่วงปีงบประมาณ 2556 โดยจะดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนตุลาคม ถึงเดือน ธันวาคม 2555
2. ขอบเขตในด้านพื้นที่การศึกษา
การวิจัยครั้งนี้กำหนดขอบเขตการวิจัยไว้เฉพาะพื้นที่ที่อยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำนวน 12 หมู่บ้าน
 1. หมู่ที่ 1 บ้านหน้าสถานี
 2. หมู่ที่ 2 บ้านสวน
 3. หมู่ที่ 3 บ้านโคกมะตูม

4. หมู่ที่ 4 บ้านท่าแยก
 5. หมู่ที่ 5 บ้านแก่งไทร
 6. หมู่ที่ 6 บ้านคลองนุห์เหนือ
 7. หมู่ที่ 7 บ้านคลองนุห์ใต้
 8. หมู่ที่ 8 บ้านหนองบอน
 9. หมู่ที่ 9 บ้านเนินแสนสุข
 10. หมู่ที่ 10 บ้านท่ามะตูม
 11. หมู่ที่ 11 บ้านคลองหินเทิน
 12. หมู่ที่ 12 บ้านหัวกุกญแจใต้
3. ขอบเขตในด้านเนื้อหาของการศึกษา

ศึกษาวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. คาดว่าผลการศึกษาทำให้ทราบถึงระดับของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ต่อไป
2. คาดว่าผลการศึกษาทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว เพื่อนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผู้วิจัย ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี โดยได้ศึกษาแนวคิดเพื่อนำมาใช้ประกอบในงานวิจัยดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม
2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร
3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจ
4. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล
5. แนวคิดเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล
6. ข้อมูลทั่วไปขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน
7. เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดการวิจัย
9. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

องค์ความรู้ทางด้านแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับการวิจัยนี้ประกอบด้วยหัวข้อ ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเนื่องจากการบริหารราชการในปัจจุบันนี้มุ่งเน้นที่จะดำเนินการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเป็นหลักและเป็นไปโดยการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริง การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างแท้จริงจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าประชาชนไม่มีโอกาส ไม่มีช่องทาง ไม่มีอิสระในการแสดงความคิดเห็น ไม่มีความสามารถในการเข้าร่วม และไม่มีความสะดวกในการเป็นสมาชิกเพื่อการมีส่วนร่วม

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร เนื่องจากการดำเนินกิจการต่าง ๆ ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหาร เนื่องจากการบริหารคือกระบวนการในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยอาศัยทรัพยากรหรือปัจจัยสำคัญต่าง ๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุ สิ่งของและวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง เนื่องจากปัจจุบันรัฐบาลได้ถ่ายโอนภารกิจต่าง ๆ มาให้องค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีโอกาสในการ

บริหารปกครองตนเอง โดยมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างอิสระ รวมทั้งการกำหนดนโยบายของท้องถิ่นเองด้วย

4. แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลเป็นการแสดงให้เห็นว่า การมีธรรมาภิบาลจะเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ในการป้องกันการทุจริตคอร์รัปชันที่อาจเกิดขึ้น และการสร้างภูมิคุ้มกันดังกล่าวอยู่บนหลักของความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต มีขั้นตอนและวิธีดำเนินงานที่โปร่งใสตรวจสอบได้

5. แนวคิดเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบลนับได้ว่าเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีขนาดเล็กที่สุดและมีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด โดยมีจุดมุ่งหมายสำคัญในการดูแลทุกข์สุขและให้บริการประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลแทนรัฐบาลกลางมีฐานะเป็นนิติบุคคลและเป็นราชการส่วนท้องถิ่น

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

การมีส่วนร่วมได้มีผู้ให้ความหมายไว้หลายประการ คือ

รีคเดอร์ (Reeder, 1974, p.39 อ้างถึงใน รัมภา แก้วปิ่นทอง, 2544, หน้า 10) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การมีส่วนร่วมในการปะทะสังสรรค์ทางสังคม ซึ่งรวมทั้งการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคล และการมีส่วนร่วมของกลุ่ม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า การที่ปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคน เข้ามามีส่วนร่วมเกี่ยวข้อง ร่วมมือ ร่วมรับผิดชอบ ในกิจกรรมการพัฒนาที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมในขั้นตอนต่าง ๆ ของการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ โดยมีกลุ่มหรือองค์กรรองรับบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมการพัฒนาปัญญา การรับรู้ สามารถคิด วิเคราะห์ เพื่อกำหนดการใช้ชีวิตได้ด้วยตนเอง

ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์ (2551) ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมไว้ว่า หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็นผลมาจากการเห็นพ้องต้องกันในเรื่องของความต้องการและทิศทางการเปลี่ยนแปลงความเห็นพ้องต้องกันนั้นจะมีมากพอจนเกิดความคิดริเริ่ม โครงการเพื่อการปฏิบัติการ กล่าวคือ ต้องเป็นการเห็นพ้องต้องกันของคนส่วนใหญ่ที่จะเข้าร่วมปฏิบัติการนั้น และเหตุผลที่คนมาร่วมปฏิบัติการ ได้จะต้องตระหนักว่าการปฏิบัติการทั้งหมดโดยกลุ่มหรือในนามของกลุ่มหรือกระทำการผ่านองค์กร ดังนั้นองค์กรจะต้องเป็นเสมือนตัวที่ทำให้การปฏิบัติการบรรลุถึงความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการ

สันติชัย เอื้องงประสิทธิ์ (2549) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของการมีส่วนร่วมของบุคลากรไว้ว่า การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม ตัดสินใจในการปฏิบัติงาน และร่วมรับผิดชอบเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบมาถึงตัวบุคลากรเองการที่จะสามารถทำให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหา และนำมาซึ่งสภาพความเป็นอยู่ของบุคลากรให้ดีขึ้นนั้นผู้นำต้องยอมรับในปรัชญาการพัฒนาว่า มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข ได้รับการปฏิบัติอย่างเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของผู้อื่นและพร้อมอุทิศตนเพื่อกิจกรรมของส่วนรวมในองค์กร

กล่าวโดยสรุป การมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการที่ประชาชนหรือกลุ่มองค์กรใด ๆ ในหมู่บ้านได้เข้ามาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านทั้งเรื่องการแสดงความคิดเห็นและร่วมปฏิบัติโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแก้ไขปัญหา ป้องกันปัญหาหรือพัฒนาปรับปรุงกิจกรรมต่าง ๆ ให้ดีขึ้นเพื่อสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินชีวิตของหมู่บ้าน

ลักษณะของการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจ และทบวงมหาวิทยาลัย (2546, หน้า 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วมคือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมจากการรับประโยชน์จากการบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุม ประเมินผล โครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมาย ของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมในลักษณะของกระบวนการพัฒนา โดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น และการจัดการ การติดตามประเมินผลรวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนา

แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา

แนวคิดในการมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นแนวคิดขึ้นมาใหม่สำหรับการพัฒนา หากแต่นับจากการที่ประเทศไทยรับหลักการปกครองประชาธิปไตยหลังการอภิวัฒน์ในปี 2475 เป็นต้นมา และอาจกล่าวได้ว่าแนวความคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา คือ หนึ่งในแนวคิดและปรัชญาการเมืองแบบประชาธิปไตย

1. การมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสาร

ตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ข้อมูลข่าวสาร หมายถึง สิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งบันทึกไว้ปรากฏได้สิทธิได้รู้ ข้อมูลข่าวสารของทางราชการ หมายถึง อำนาจโดยชอบธรรมตามกฎหมายของประชาชนเพื่อได้รับรู้ เข้าใจ แจ่มถึงสิ่งที่สื่อความหมายให้รู้เรื่องราวข้อเท็จจริง ข้อมูล หรือสิ่งใด ๆ ไม่ว่าจะสื่อความหมายนั้นจะทำได้โดยสภาพของสิ่งนั้นเองหรือโดยผ่านวิธีการใด ๆ และไม่ว่าจะได้จัดทำไว้ในรูปของเอกสาร แฟ้ม รายงาน หนังสือ แผ่นผัง แผนที่ ภาพวาด ภาพถ่าย ฟิล์ม การบันทึกภาพหรือเสียง การบันทึกโดยเครื่องคอมพิวเตอร์ หรือวิธีอื่นใดที่ทำให้สิ่งบันทึกไว้ปรากฏได้ ซึ่งอยู่ในครอบครองหรือควบคุมดูแลของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ส่วนราชการสังกัดรัฐสภา ศาลเฉพาะในส่วนที่ไม่เกี่ยวกับการพิจารณาพิพากษาคดี องค์กรควบคุมประกอบวิชาชีพ หน่วยงานอิสระของรัฐและหน่วยงานอื่นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง ในประเทศไทย สิทธิได้รู้ข้อมูลข่าวสารของราชการ ได้รับการบัญญัติรับรองไว้ในพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของราชการ พ.ศ. 2540 โดยการริเริ่มจากแนวความคิดที่ต้องการให้ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นและใช้สิทธิทางการเมืองได้อย่างถูกต้องกับความเป็นจริงและพัฒนาระบอบประชาธิปไตยให้มั่นคง ซึ่งแนวความคิดในการตราพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 เกิดขึ้นโดยผลของกระแสการเรียกร้องให้แก้ไขรัฐธรรมนูญ ในหมวดว่าด้วยสิทธิและเสรีภาพของประชาชนชาวไทย และยังผลให้เกิดการแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 48 ทวิ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 แก้ไขเพิ่มเติม โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2538 ซึ่งบัญญัติว่า มาตรา 48 ทวิ บุคคลย่อมมีสิทธิที่จะได้รับทราบข้อมูลหรือข่าวสารจากหน่วยราชการหรือหน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ เพื่อการตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ ในเมื่อการนั้นมีหรืออาจจะมีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของตน ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

จะเห็นได้ว่าบทบัญญัติดังกล่าวได้บัญญัติวัตถุประสงค์ไว้อย่างชัดเจน คือ “เพื่อตรวจสอบการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการหรือพนักงานของรัฐ

2. การมีส่วนร่วมด้านการวางแผนพัฒนา

แผน หมายถึง ข้อความที่แสดงการกระทำที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจง ซึ่งนำเสนอเพื่อช่วยให้องค์การประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ แผน เป็นวิธีการ หรือ การปฏิบัติ ซึ่งผู้บริหารตั้งใจที่จะใช้ให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ

ประชุม รอดประเสริฐ (2543, หน้า 39) กล่าวว่า การวางแผนเป็นกระบวนการที่บุคคลหรือหน่วยงานได้กำหนดขึ้นไว้ล่วงหน้าเพื่อการปฏิบัติงานในอนาคตจะประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย (Goals) ที่กำหนดไว้

องค์การบริหารส่วนตำบลจำเป็นต้องคำนึงถึงหลักประโยชน์ทุกด้านในสังคมและมีเป้าหมายสูงสุดคือ การจัดการบริการสาธารณะให้เป็นที่ไปตามความต้องการของมวลสมาชิกในสังคมนั้น ๆ เป็นสำคัญ การที่จะบริหารให้เกิดประสิทธิผลอย่างประหยัดและเป็นธรรมได้นั้นก็จำเป็นต้องมีการวางแผน

ความสำคัญของการวางแผน

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546)

1. เป็นการลดความไม่แน่นอนและปัญหาความยุ่งยากซับซ้อนที่จะเกิดขึ้นในอนาคต
2. ทำให้เกิดการยอมรับแนวความคิดใหม่ ๆ เข้ามาในองค์การ
3. ทำให้การดำเนินการขององค์การบรรลุเป้าหมายที่ปรารถนา
4. เป็นการลดความสูญเปล่าของหน่วยงานที่ซ้ำซ้อน
5. ทำให้เกิดความเข้มแข็งในการดำเนินงาน เป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมายและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในอนาคตอย่างเหมาะสมกับสภาพองค์การที่ดำเนินอยู่

ประโยชน์ของการวางแผน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

1. บรรลุจุดมุ่งหมาย การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดมุ่งหมายปลายทาง เพื่อให้้องค์การบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้
2. ประหยัด ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่าง ๆ ที่ทำ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่านับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์การ

3. ลดความไม่แน่นอน การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตเพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคต และได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นไว้แล้ว

4. เป็นเกณฑ์การควบคุม การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าที่ การควบคุมขั้น
5. ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ การวางแผนเป็นพื้นฐาน ด้านการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่จะช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ ๆ เนื่องจากเกิดจากการระดมปัญญาของคณะผู้ทำงาน
6. พัฒนาแรงจูงใจ การวางแผนเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหาร
7. พัฒนาการแข่งขัน การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ ทำให้องค์การมี การแข่งขันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ
8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี การวางแผนทำให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดวางไว้ มุ่งไปที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

หลักการจัดทำแผนแบบมีส่วนร่วม

กรมการปกครอง (2543, หน้า 14-15) หลักการมีส่วนร่วมของประชาคม ประชาคม หมายถึง ประชาชนในชุมชนจะต้องดำเนินการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นแกนหลักของการพัฒนา โดยให้ประชาชนเป็นผู้ร่วมคิดกำหนดความต้องการ ให้ประชาชนร่วมดำเนินการและ ร่วมรับผิดชอบ ให้ประชาชนเป็นผู้รับผลประโยชน์

แนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องส่งเสริม ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้

1. ร่วมคิดกำหนดความต้องการ องค์การบริหารส่วนตำบลต้องเปิด โอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาหรือเป้าหมายการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล กล่าวคือ เป็นการหล่อหลอมความต้องการของประชาชนที่หลากหลาย เพื่อ กำหนดเป็นภาพแห่งความสำเร็จที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคต ที่อยู่บนพื้นฐานความเป็นไปได้และสามารถแก้ไขปัญหาคความเดือดร้อนของประชาชนได้อย่างแท้จริง

นอกจากนั้นจะต้องร่วมกันกำหนดแนวทางการทำงานที่สามารถนำไปสู่ความสำเร็จของวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายการพัฒนา ซึ่งจำเป็นต้องใช้ภูมิปัญญาของท้องถิ่น ประกอบกับแนวคิดวิทยาการใหม่ ๆ ในการกำหนดยุทธศาสตร์ โดยจะต้องเลือกแนวทางที่ดีที่สุด เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ และทิศทางการพัฒนาประเทศ

2. ร่วมจัดทำแผนพัฒนา หลังจากการที่องค์การบริหารส่วนตำบลและประชาคมได้ร่วมกันคิด กำหนดวิสัยทัศน์และยุทธศาสตร์ซึ่งเปรียบเทียบกับได้กำหนดจุดหมายที่จะเดินให้ถึงและ กำหนดเส้นทางการเดินทางต่อไป จะต้องกำหนดวิธีการเดิน ไปสู่จุดหมายก็คือ การกำหนดแผนงานโครงการต่าง ๆ ซึ่งสามารถให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ใน 2 ลักษณะ

2.1 องค์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้งผู้แทนชุมชนกลุ่มอาชีพหรือกลุ่มอื่น ๆ เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลในการพิจารณาความเหมาะสมของแผนพัฒนา/ โครงการ

2.2 องค์การบริหารส่วนตำบลควรเปิดโอกาสให้ชุมชนระดับหมู่บ้านหรือกลุ่มต่าง ๆ ในท้องถิ่นได้เสนอแผนงาน/ โครงการที่สอดคล้องกับปัญหาความต้องการของกลุ่มหรือชุมชนนั้น เพื่อให้องค์การบริหารส่วนตำบลได้พิจารณาใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดเป็นแผนงาน/โครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบล

3. ให้ประชาชนได้รับรู้ตรวจสอบและแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อแผนงานโครงการพัฒนาขององค์การบริหารส่วนตำบลทั้งระยะสั้นและระยะปานกลางโดยการจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นต่อร่างแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลก่อนจะเสนอให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาเห็นชอบ

4. องค์การบริหารส่วนตำบลต้องใช้แผนงานพัฒนาเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อสนองตอบปัญหาความต้องการของประชาชนและเพื่อให้เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 มาตรา 59 โดยใช้แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นแนวทางการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี และข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม

5. ให้ประชาชนร่วมปฏิบัติ ติดตามและประเมินผล การนำแผนพัฒนาไปสู่การปฏิบัติ โดยเฉพาะกิจกรรมและ โครงการที่ต้องใช้งบประมาณจะต้องผ่านกระบวนการจัดทำข้อบัญญัติงบประมาณและได้รับความเห็นชอบจากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและได้รับ การอนุมัติจากนายอำเภอก่อน

5.1 การร่วมปฏิบัติให้กลุ่มต่าง ๆ หรือประชาชนเป็นกลุ่มเป้าหมายของ การพัฒนาเข้าร่วมดำเนินการตามโครงการ ในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ สนับสนุนกิจกรรมของกลุ่มต่าง ๆ ให้กลุ่มเป็นผู้ดำเนินการเอง เป็นต้น

5.2 ให้ประชาชนได้ร่วมตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลให้ เป็นไปด้วยความถูกต้อง โปร่งใส โดยให้ผู้แทนชุมชนตามข้อเสนอของประชาคมร่วมเป็นกรรมการ ในกระบวนการจัดซื้อ-จัดจ้าง

5.3 การติดตามประเมินผลการเปิด โอกาสให้ประชาชนเข้าร่วมปฏิบัติงานทำให้ทราบ ความก้าวหน้าของโครงการ ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นหลังสิ้นปีงบประมาณ องค์การบริหารส่วนตำบลจะจัดประชุมเพื่อชี้แจงผลการดำเนินงานและเปิด โอกาสให้ประชาชนได้ ประเมินผลประ โยชน์ที่ได้รับจริง

3. การมีส่วนร่วมด้านการบริหารงาน

การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

3.1 ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น

3.2 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ

3.3 ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐทุกระดับในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลาย หรือรูปแบบอื่น

3.4 ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินสาธารณะของชุมชน รวมทั้งสนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของชุมชนในพื้นที่

4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงาน

หลักการในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้น เริ่มมาจากบทเรียนของความล้มเหลวในการพัฒนาชุมชนชนบท ที่ไม่เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนและการพัฒนาแบบยั่งยืน ประกอบกับกระแสความคิดของนักวิชาการทั้งในประเทศและในระดับสากล เกี่ยวกับเรื่องของการมีส่วนร่วมของประชาชน ทำให้การพัฒนาในยุคหลัง ๆ ได้เน้นประชาชนในชุมชนเป็นเป้าหมายสำคัญของการขับเคลื่อนการพัฒนา และมีมีส่วนร่วมของประชาชน (People's Participation) จึงเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาชุมชน โดยตั้งแต่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 เป็นต้นมา ได้มีการกำหนดหลักการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ค่อนข้างชัดเจน

สำหรับแนวคิดเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนที่นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนนั้น ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ซึ่งหากขาดขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งไป จะทำให้การมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืนจะไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างสมบูรณ์ โดย 5 ขั้นตอน ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ สามารถให้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
2. การมีส่วนร่วมในการเลือกและเสนอแนวทางเพื่อตัดสินใจ
3. การมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ
4. การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานติดตามตรวจสอบ

5. การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ และเป็นเจ้าของนโยบายสาธารณะ

ในส่วนของ ก.พ.ร. นั้น คณะอนุกรรมการพัฒนาระบบราชการ (อ.ก.พ.ร.) เกี่ยวกับการพัฒนาและส่งเสริมการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ซึ่งมี ดร. อรพินท์ สพฤกษ์ชัย เป็นประธานได้นำหลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory governance) ดังกล่าว มาเป็นแนวคิดในการกำหนดยุทธศาสตร์ใหม่ของ ก.พ.ร. ในเรื่องของการมีส่วนร่วมฯ โดยดำเนินการในเรื่องของยุทธศาสตร์ที่สร้างระบบราชการ มากกว่าการทำงานร่วมกับบุคคลภายนอก กล่าวคือ การปรับปรุงภายในระบบราชการก่อน โดยขับเคลื่อนทุกส่วนราชการให้มีการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมมากขึ้น

ดังนั้น การบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม (Participatory governance) จึงเป็นหน้าที่โดยตรงของ ก.พ.ร. ในการขับเคลื่อนให้ส่วนราชการต่าง ๆ ทุกระดับ มีการปรับเปลี่ยน ปรับปรุงพัฒนาระบบราชการสู่กระบวนการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ดังนั้น หลักการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมจึงได้สอดแทรกอยู่ในภารกิจต่าง ๆ ของ ก.พ.ร. ทั้งการจัดโครงสร้าง ส่วนราชการ การพัฒนาราชการส่วนภูมิภาค การจัดระบบบริการสาธารณะ เป็นต้น ซึ่งนำไปสู่ การกำหนดนโยบายสาธารณะของส่วนราชการต่าง ๆ ที่กระทบกับประชาชนโดยตรง

โดยสรุป การมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบผล การดำเนินงานขององค์กร หมายถึง การที่บุคคลได้กระทำกิจกรรมที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน ขององค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีผลต่อการกำหนดนโยบายหรือการตัดสินใจของหน่วยงานภาครัฐ และกระบวนการเลือกผู้บริหารทั้งทางตรงและทางอ้อมและการกระทำอาจเป็นไปได้ทั้ง การกระทำที่มีการรวมกลุ่มหรือไม่รวมกลุ่มเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ ประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวก็ตาม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวอาจเป็นกิจกรรมในระดับท้องถิ่น ระดับชาติก็ได้ แต่จะต้องเป็นไปตามความสมัครใจของแต่ละบุคคลนั้นเป็นสำคัญ

ระดับของการมีส่วนร่วม

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนเรียงตามลำดับจากต่ำสุดไปหาสูงสุดได้แก่ (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551, หน้า 36-39)

1. ระดับการให้ข้อมูล

เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้วางแผน โครงการ แต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องกับใด ๆ วิธีการให้ข้อมูลอาจกระทำได้หลายวิธี เช่น การแถลงข่าว การแจกข่าว การแสดงนิทรรศการ และการทำหนังสือพิมพ์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ

2. ระดับการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน

เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าระดับแรก กล่าวคือ เจ้าหน้าที่เชิญชวนให้ประชาชนแสดงความคิดเห็นเพื่อให้ได้ข้อมูลมากขึ้น และประเด็นในการประเมินข้อดี ข้อเสียชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการบริหารราชการ และการบรรยายให้ประชาชนฟังเกี่ยวกับกิจกรรม ของหน่วยงานราชการแล้วขอความคิดเห็นจากผู้ฟัง เป็นต้น

3. ระดับการปรึกษาหารือ

เป็นระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สูงกว่าการเปิดรับความคิดเห็นจากประชาชน เป็นการเจรจากันอย่างเป็นทางการระหว่างเจ้าหน้าที่และประชาชน เพื่อประเมินความก้าวหน้าหรือระบุประเด็นหรือข้อสงสัยต่าง ๆ เช่น การจัดประชุม การจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการ และการเปิดกว้างรับฟังความคิดเห็น เป็นต้น

4. ระดับการวางแผนร่วมกัน

เป็นระดับขั้นที่สูงกว่าการปรึกษาหารือ กล่าวคือ เป็นเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีขอบเขตกว้างมากขึ้น มีความรับผิดชอบร่วมกันในการวางแผนเตรียมโครงการ และผลที่จะเกิดขึ้นจากการดำเนินการต่าง ๆ เหมาะสมที่จะใช้สำหรับการพิจารณาประเด็นที่มีความยุ่งยากซับซ้อนและมีข้อโต้แย้งมาก เช่น การใช้กลุ่มที่ปรึกษาซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

5. ระดับการร่วมปฏิบัติ

เป็นระดับขั้นที่สูงถัดไปจากระดับการวางแผนร่วมกัน คือ เป็นระดับที่ผู้รับผิดชอบในการดำเนินงานกับประชาชนร่วมกันดำเนินการ เป็นขั้นการนำโครงการไปปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

6. ร่วมติดตามตรวจสอบ ประเมินผล

เป็นระดับการมีส่วนร่วมที่มีผู้เข้าร่วมน้อย แต่มีประโยชน์ที่ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือได้รับผลกระทบสามารถมาคอยติดตามการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ ได้ รูปแบบของการติดตามตรวจสอบหรือประเมินผล อาจอยู่ในรูปแบบของการจัดตั้งคณะกรรมการติดตามประเมินผลที่มาจากหลายฝ่าย การสอบถามประชาชน โดยการทำการสำรวจเพื่อให้ประชาชนประเมิน เป็นต้น

7. ระดับการควบคุมโดยประชาชน

เป็นระดับสูงสุดของการมีส่วนร่วมโดยประชาชน เพื่อแก้ปัญหาข้อขัดแย้งที่มีอยู่ทั้งหมด เช่น การลงประชามติ เป็นต้น ข้อสังเกตเกี่ยวกับการลงประชามติ 2 ประการ คือ ประการแรกการลงประชามติจะสะท้อนถึงความต้องการของประชาชนได้ดีเพียงใด อย่างน้อยขึ้นอยู่กับความชัดเจนของประเด็นที่จะลงประชามติและการกระจายข่าวสารเกี่ยวกับข้อดี ข้อเสียของประเด็นดังกล่าวให้ประชาชนเข้าใจอย่างสมบูรณ์และทั่วถึงเพียงใดและประการที่สองในประเทศที่มีการพัฒนาทาง

การเมืองแล้ว ผลของการลงประชามติจะมีผลบังคับให้รัฐบาลต้องปฏิบัติตาม โดยสามารถอธิบายได้ตามภาพประกอบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนดังนี้

ภาพที่ 1 ระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชน

กล่าวโดยสรุป ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนมีหลายระดับโดยวิธีการแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้หลายวิธี ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์และความละเอียดของการแบ่งเป็นสำคัญ การแบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแบ่งได้จากระดับต่ำสุดไปหา

ระดับสูงสุด และจำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในแต่ละระดับจะเป็นปฏิภาคกับระดับของการมีส่วนร่วม กล่าวคือ ถ้าระดับการมีส่วนร่วมต่ำ จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมจะมาก และยิ่งระดับการมีส่วนร่วมสูงขึ้นเพียงใด จำนวนประชาชนที่เข้ามามีส่วนร่วมก็จะลดลงตามลำดับ

ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน นักวิชาการได้แสดงทัศนะได้ดังต่อไปนี้

ปาริชาติ วลัยเสถียร, สุนิตย์ ออบอูน, จันทนา เบญจทรัพย์, สหัททยา วิเศษ และ

ชลกานัญญ์ ฮาซันนารี (2543, หน้า 216) ได้สรุปว่า ปัจจัยที่เสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนา แบ่งออกได้เป็น 4 กลุ่มดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยด้านกลไกของรัฐ โดยรัฐจะต้องสนับสนุนกิจกรรมที่มีความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการเมือง โดยสร้างช่องทางในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชน ด้วยระบบต่าง ๆ ของราชการที่จะต้องเอื้ออำนวย รวมถึงมีการติดตามประเมินผล และการให้สนับสนุนในภายหลัง

2. ปัจจัยด้านประชาชน โดยประชาชนในหมู่บ้านจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจและมีประสบการณ์ในการทำงานพัฒนา มีการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานอื่นและได้รับการฝึกอบรม การศึกษาดูงาน และรับรู้ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง

3. ปัจจัยด้านนักพัฒนา โดยนักพัฒนาต้องศึกษาหมู่บ้าน เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานรวมกลุ่มชาวบ้านเพื่อหาหนทางแก้ไขปัญหา ดำเนินงานพัฒนาที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น

4. ปัจจัยจูงใจ การได้รับผลประโยชน์ของประชาชนจากการได้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา และตอบสนองความต้องการของประชาชน

ดังกล่าวโดยสรุปไว้ว่า ปัจจัยที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนนั้นเห็นได้ว่า ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม คือ ปัจจัยภาครัฐ ซึ่งหมายถึงกลไกของรัฐทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการ โดยโครงสร้างของระบบราชการจะต้องเอื้ออำนวยและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหมู่บ้าน และปัจจัยอีกประการหนึ่ง คือ ปัจจัยภาคประชาชน เกี่ยวกับสถานภาพทางสังคม ระดับการศึกษา ความต้องการ ความคาดหวังต่าง ๆ ในกิจกรรม/ โครงการนั้น ๆ เป็นต้น

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมของประชาชนมีดังต่อไปนี้ (วันชัย วัฒนศัพท์, 2544, หน้า

7-8)

1. เพิ่มคุณภาพการตัดสินใจ

กระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระฉ่งในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้เห็นช่องทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุดบ่อยครั้งกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดการพิจารณาถึงทางเลือกใหม่แทนวิธีการที่ได้เคยใช้กันมาในอดีต สาธารณชนมักจะมีข้อมูลที่สำคัญซึ่งทำให้เกิดความแตกต่างในการที่จะนำไปสู่การตัดสินใจ ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างโครงการที่ประสบความสำเร็จและไม่ประสบความสำเร็จ

2. การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลา

กระบวนการหรือโครงการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเต็มรูปแบบมักจะสิ้นเปลืองและเสียเวลา แต่ในทางปฏิบัติแล้วการมีส่วนร่วมของประชาชนมาตั้งแต่ต้นสามารถที่จะลดความล่าช้าและลดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับความขัดแย้งของประชาชนได้ การตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่งอาจจะดูว่าสิ้นเปลืองและเสียเวลากว่าที่จะตัดสินใจได้ แต่ว่าเมื่อตัดสินใจแล้วและนำมาสู่การปฏิบัติ อาจจะเป็นวิธีการที่ประหยัดกว่าด้วยซ้ำ

3. การสร้างฉันทามติ

การมีส่วนร่วมของประชาชนสามารถที่จะสร้างข้อตกลงที่มั่นคงและยืนยาวและการยอมรับระหว่างกลุ่มซึ่งอาจจะมีความเห็นขัดแย้งกันคนละทาง การมีส่วนร่วมนี้ยังก่อให้เกิดความเข้าใจระหว่างคู่กรณี ลดความขัดแย้งทางการเมืองและก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจของรัฐ

4. การเพิ่มการง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ

การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทำให้คนเรามีความรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของการตัดสินใจนั้น และครั้งหนึ่งเมื่อได้ร่วมตัดสินใจแล้วเขาก็ย่อมต้องการที่จะเห็นสิ่งนั้นนำไปปฏิบัติได้ไม่เพียงแต่มีความสนับสนุนทางการเมืองต่อการนำไปปฏิบัติ แต่กลุ่มและปัจเจกชนอาจจะรู้สึกกระตือรือร้นในการที่จะช่วยให้เกิดผลในทางปฏิบัติ

5. การหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้า “กรณีร้ายแรงที่สุด”

บางครั้งเมื่อความขัดแย้งนำไปสู่ความขมขื่นและการเป็นปฏิปักษ์ มันจะยากยิ่งขึ้นในการที่จะแก้ปัญหาประเด็นนั้น การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดโอกาสที่คู่กรณีจะแสดงความต้องการของกลุ่มเขา และความห่วงกังวลที่ปราศจากความรู้สึกที่เป็นปฏิปักษ์ การมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้นสามารถลดการเผชิญหน้ากันอย่างรุนแรงที่อาจจะเป็นไปได้ อย่างไรก็ตามการมีส่วนร่วมของประชาชนไม่ใช่ยาวิเศษ มันไม่อาจที่จะลดหรือกำจัดความขัดแย้งในทุก ๆ กรณีได้

6. การดำรงไว้ซึ่งความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม

วิถีทางที่จะนำไปสู่ความชอบธรรมและดำรงอยู่ของความชอบธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อการตัดสินใจก่อให้เกิดความขัดแย้ง ก็คือต้องใช้กระบวนการตัดสินใจซึ่งโปร่งใสและ นำเชื้อถือคือสาธารณชนและให้สาธารณชนมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วมของประชาชนยังก่อให้เกิด ความเข้าใจถึงเหตุผลที่นำไปสู่การตัดสินใจนั้น ๆ

7. การคาดคะเนความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชน

ในขณะที่เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทำงานกับสาธารณชนในโครงการการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เขาจะค่อย ๆ เพิ่มความรู้สึกรู้สึกที่ไวต่อความห่วงกังวลของสาธารณชนและต่อที่ว่า สาธารณชนมองการปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างไร บ่อยครั้งที่ทัศนคติเหล่านี้ได้ นำมาพูดคุยกันภายในเพื่อที่ว่าเจ้าหน้าที่ที่จะเกิดความตระหนักถึงการตอบสนองของสาธารณชนที่ เป็นไปได้ต่อกระบวนการและการตัดสินใจต่าง ๆ ถึงแม้ว่าประเด็นนั้นอาจจะไม่ใหญ่โตมากนักก็ จะต้องทำโครงการการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างเป็นทางการ

8. การพัฒนาความเชี่ยวชาญและความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน

ประโยชน์อันสำคัญอย่างยิ่งของการมีส่วนร่วมของประชาชนคือ การให้การศึกษาต่อ สาธารณชนที่ดีขึ้นกว่าผู้มีส่วนร่วมไม่เพียงแต่จะเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหา แต่เขายังได้เรียนรู้ด้วยว่า กระบวนการตัดสินใจโดยองค์การส่วนท้องถิ่นของเขาควรจะเป็นอย่างไร และทำไมจึงต้อง ตัดสินใจดังกล่าว การมีส่วนร่วมของประชาชนยังเป็นเวทีการฝึกที่มีประสิทธิภาพของผู้นำท้องถิ่น ในอนาคตอีกด้วย

การมีส่วนร่วมของประชาชนตามรัฐธรรมนูญฉบับปัจจุบัน(พ.ศ. 2550)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 (กำหนดไว้ในส่วนที่ 10 แนวนโยบายด้าน การมีส่วนร่วมของประชาชน ตามมาตรา 87 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการมีส่วนร่วม ของประชาชน ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2551, หน้า 59-61)

1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น
2. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง การวางแผนพัฒนาทางเศรษฐกิจ และสังคม รวมทั้งการจัดทำบริการสาธารณะ
3. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ ทุกระดับ ในรูปแบบองค์กรทางวิชาชีพหรือตามสาขาอาชีพที่หลากหลายหรือรูปแบบอื่น
4. ส่งเสริมให้ประชาชนมีความเข้มแข็งในทางการเมือง และจัดให้มีกฎหมายจัดตั้ง กองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองเพื่อช่วยเหลือการดำเนินกิจกรรมสาธารณะของหมู่บ้าน รวมทั้ง

สนับสนุนการดำเนินการของกลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันในลักษณะเครือข่ายทุกรูปแบบให้สามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอความต้องการของหมู่บ้านในพื้นที่

5. ส่งเสริมและให้การศึกษาแก่ประชาชนเกี่ยวกับการพัฒนาการเมืองและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รวมทั้งส่งเสริมให้ประชาชนได้ใช้สิทธิเลือกตั้งโดยสุจริตและเที่ยงธรรมการมีส่วนร่วมของประชาชนตามมาตรา ๓๓ ต้องคำนึงถึงสัดส่วนของหญิงและชายที่ใกล้เคียงกัน

การมีส่วนร่วมของประชาชน ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

แนวทางการมีส่วนร่วมของพลเมืองในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีดังนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 45)

1. การมีส่วนร่วมในการใช้สิทธิเลือกตั้งและสมัครเข้ารับการเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาท้องถิ่น
2. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร โดย
 - 2.1 เข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุมสภาท้องถิ่น
 - 2.2 การใช้สิทธิตามพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 ในการขอข้อมูลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. การมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดย
 - 3.1 การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา โดยเสนอปัญหาความต้องการของประชาชนหมู่บ้าน ประชาคมตำบล ประชาคมเมือง ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพิจารณา
 - 3.2 ร่วมเป็นคณะกรรมการพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฐานะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อทำหน้าที่พิจารณาโครงการที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
 - 3.3 ร่วมเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่นให้สภาท้องถิ่นพิจารณา
4. การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของ อปท. โดย การร่วมเข้าชื่อเพื่อถอดถอนสมาชิกและผู้บริหารท้องถิ่นตามกฎหมายว่าด้วยการลงคะแนนเสียงเพื่อถอดถอนสมาชิกหรือผู้บริหารท้องถิ่น

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทย

ปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนในสังคมไทยปัจจุบันสามารถแบ่งเป็นประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้ (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2546, หน้า 47-49)

1. การเพิกเฉยต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ซึ่งในประเด็นนี้อาจแบ่งตามลักษณะพฤติกรรมการณ์ที่ไม่มีส่วนร่วมและลักษณะของประชาชนได้เป็น 3 กลุ่มดังนี้

1.1 ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไป มีความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองอยู่ในระดับดี เข้าใจถึงความหมาย ความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย แต่ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมในรูปแบบที่เป็นทางการหรือการใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะขาดความเชื่อถือศรัทธาต่อพฤติกรรมของนักการเมืองและพรรคการเมืองที่มีอยู่

1.2 ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนชั้นกลางขึ้นไป เช่นกันที่ปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองเพราะวิถีชีวิตในโลกเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ทำให้คนกลุ่มนี้มีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับการเร่งรัดแสวงหาความมั่นคง ความก้าวหน้าในชีวิต ประโยชน์ส่วนตนเป็นใหญ่กว่า ขาดสาธารณประโยชน์จิต คือ จิตที่เป็นสาธารณะประโยชน์ส่วนตนกับประโยชน์ส่วนรวมเชื่อมโยงถึงกัน คนกลุ่มนี้จะไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองทุกรูปแบบ ตราบเท่าที่ประโยชน์ส่วนตนของเขายังไม่ถูกคุกคามถูกลิดรอน จนต้องพึ่งพิงอำนาจทางการเมืองเข้ามาช่วยจัดการให้

1.3 ประชาชนที่เป็นกลุ่มคนระดับล่างในสังคมมีฐานะยากจน ขาดการศึกษา ขาดโอกาสของการประกอบอาชีพ ทำให้ประชาชนกลุ่มนี้มองไม่เห็นและไม่เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองจะมีความสำคัญไปมากกว่าการดิ้นรนหาเลี้ยงชีพ จึงปฏิเสธที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกรูปแบบหากไม่มีสิ่งจูงใจ

2. การมีส่วนร่วมทางการเมืองในเชิงสัญลักษณ์ โดยปราศจากความตระหนักความเข้าใจในคุณค่า และความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างแท้จริง หรือเป็นการมีส่วนร่วมเพราะอิทธิพลของปัจจัยแทรกซ้อนอื่น ๆ เช่น การซื้อสิทธิขายเสียง

3. การมีส่วนร่วมอย่างไม่มีระบบ ในสังคมของประเทศกำลังพัฒนา เช่น ในประเทศไทย การมีส่วนร่วมในลักษณะกลุ่มผลประโยชน์ที่กว้างขวางไร้บรรทัดฐาน ขาดองค์การขาดขั้นตอนมาก เป็นพฤติกรรมการมีส่วนร่วมที่ล่อแหลมต่อการปะทุตามอารมณ์ ไม่เป็นไปโดยสันติวิธี และก่อให้เกิดผลกระทบในเชิงทำลายต่อความสงบสุขของสังคมและพัฒนาการทางการเมือง

4. การมีส่วนร่วมในรูปแบบที่ไม่เป็นทางการมากเกินไป เนื่องจากการใช้นโยบายที่เกิดผลกระทบกับประชาชน ทำให้ประชาชนเกิดภาวะกดดันจนต้องลุกออกมาเรียกร้องกดดันเผชิญหน้ากับอำนาจรัฐ การมีส่วนร่วมลักษณะนี้เกิดขึ้นมากในสังคมไทยปัจจุบัน ในรูปแบบมีอบต่าง ๆ

5. การมีส่วนร่วมในลักษณะของการจัดตั้งเพื่อผลประโยชน์แอบแฝง เป็นการระดมสรรพกำลังทางการเมืองของประชาชนมาเป็นฐานรองรับอำนาจหรือวัตถุประสงค์ทางการเมืองหรือก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายอำนาจทางการเมืองของนักการเมืองบางคน หรือพรรคการเมืองบางพรรค

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหาร

การที่องค์การไม่ว่าจะเป็นของภาครัฐหรือของภาคเอกชนก็ตาม จะดำรงอยู่หรืออยู่รอด ได้มีความเจริญเติบโต และก้าวหน้าได้นั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถในการนำทรัพยากรที่มีอยู่อย่าง จำกัดในองค์การ ไปดำเนินการด้วยวิธีการใด ๆ ก็ตาม เพื่อที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายของ องค์การ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การดำเนินการใด ๆ เพื่อที่จะให้องค์การอยู่รอดเจริญเติบโต และ ก้าวหน้าได้นั้น ขึ้นอยู่กับการบริหารที่ดีมีประสิทธิภาพ (สมาน รังสิโยภุชณ์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์, 2544, หน้า 1)

ความหมายของการบริหารจัดการ

การบริหาร (Administration) เป็นคำนามที่แสดงออกถึงการกระทำ หรือการปฏิบัติการ บางอย่าง ที่เรียกว่าบริหารนั้นเป็นหน้าที่ของนักบริหาร ความหมายของการบริหารก็เช่นเดียวกับคำ ต่าง ๆ ในทางสังคมศาสตร์จำนวนมากที่ไม่ได้มีคำนิยามเป็นที่ยอมรับกัน โดยทั่วไป (เอกวิทย์ มณีธร, 2551, หน้า 1) ดังนั้น เพื่อก่อให้เกิดความเข้าใจในความหมายของการบริหารมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยจึงขอ นำ ความหมายของการบริหารจากที่มีผู้ให้คำนิยามไว้หลายท่านทั้งนักวิชาการชาวไทยและชาว ต่างประเทศมานำเสนอดังต่อไปนี้

วิทยา ด้านธำรงกุล (2546, หน้า 29) สรุปว่า การบริหาร หมายถึง กระบวนการของการ วางแผนการจัดองค์การ การนำและการบังคับบัญชา และการควบคุมทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อการบรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2546, หน้า 1) ให้ความเห็นว่า การบริหาร หมายถึง การดำเนินงาน หรือการจัดการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐและ/ หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของ และหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น 1. การบริหารนโยบาย (Policy) 2. การบริหารอำนาจ หน้าที่ (Authority) 3. การบริหารจริยธรรม (Morality) 4. การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (Society) 5. การวางแผน (Planning) 6. การจัดองค์การ (Organizing) 7. การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (Staffing) 8. การอำนวยการ (Directing) 9. การประสานงาน (Coordination) 10. การรายงาน (Reporting) 11. การงบประมาณ (Budgeting) เช่นนี้ เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” ที่เรียกว่า PAMS- POSDCORB แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมายหรืออาจให้ความหมายได้อีกว่า การบริหารหมายถึง การดำเนินงาน หรือการจัดการใด ๆ ของหน่วยงานของรัฐและ/ หรือเจ้าหน้าที่ ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น 1. การบริหารคน (Man) 2. การบริหารเงิน (Money) 3. การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (Material) 4. การบริหารงานทั่วไป (Management) และ 5. การบริหารจริยธรรม (Morality)) เช่นนี้ เป็นการนำ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อ การบริหาร” ที่เรียกว่า 5M แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมาย

การให้ความหมายทั้ง 2 ตัวอย่างนี้ เป็นการนำหลักวิชาคือ “กระบวนการบริหาร” และ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” มาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายซึ่งน่าจะมีส่วนทำให้ การให้ความหมายคำว่า บริหารครอบคลุมเนื้อหาสาระสำคัญ ชัดเจน และเข้าใจได้ง่ายขึ้น ไม่เพียงเท่านั้น ยังอาจนำหลักวิชาการอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีกเป็นต้นว่า 3M (ซึ่งประกอบด้วย Man Money Management) และ 5 P (ซึ่งประกอบด้วย ประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และประชาสัมพันธ์)

อำนาจ ชีระวนิช (2547, หน้า9) ให้ความเห็นว่า การบริหารจัดการคือ กระบวนการที่ ผู้จัดการทำงานร่วมกันและโดยอาศัยบุคลากรทรัพยากรอื่นโดยการวางแผน การจัดองค์การและการ นำและการควบคุมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายขององค์การภายใต้สภาพแวดล้อมที่ เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

นอกจากนี้ยังมีนักวิชาการต่างประเทศหลายท่าน ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการบริหาร ประกอบด้วย

ไซมอน (Simon, 1947, p.3 อ้างถึงใน อำนาจ ชีระวนิช, 2547) ให้นิยามว่า การบริหาร คือ การทำงานของกลุ่มบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ร่วมกัน

ดอดจ์ (Dodge, 1970, p.8 อ้างถึงใน อำนาจ ชีระวนิช, 2547) มีข้อคิดเห็นว่าการบริหาร เป็นวัฏจักรของความคิดและการกระทำที่จำเป็นเพื่อบรรลุความสำเร็จของโครงการ

ดริกเกอร์ (Ducker, 1947, p.12 อ้างถึงใน อำนาจ ชีระวนิช, 2547) ได้ให้ความเห็นว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการทำงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกับผู้อื่น

ดอนเนลลีย์ (Donnelly, 1978, p. 17 อ้างถึงใน อำนาจ ชีระวนิช, 2547) มีทรรศนะว่า การบริหารหมายถึง ภารกิจของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือหลายคน ที่เข้ามาทำหน้าที่ประสานงานให้การทำงานของคนต่างฝ่ายต่างทำ และไม่อาจประสบผลสำเร็จจากการแยกกันทำให้สามารถบรรลุผลสำเร็จได้ด้วยดี

เซอร์โต (Certo, 2000, p. 555 อ้างถึงใน อำนาจ ชีระวนิช, 2547) กล่าวสรุปว่าการบริหาร คือ กระบวนการของการมุ่งสู่เป้าหมายขององค์การจากการทำงานร่วมกัน โดยใช้บุคคลและทรัพยากรอื่น ๆ

โรบบิน และเค้านเตอร์ (Robbin & Counter, 2003, pp.1-2 อ้างถึงใน อำนาจ ชีระวนิช, 2547) ได้มีข้อเสนอแนะว่า การบริหาร คือ กระบวนการในการประสานงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

จากความหมายของคำว่า การบริหาร ที่ได้มีนิยามกันอย่างหลากหลายทั้งของนักวิชาการชาวไทยและชาวต่างประเทศ ผู้วิจัยได้ข้อสรุปว่า

การบริหารคือ กระบวนการในการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ อันได้แก่ คน เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระบวนการในการบริหาร

กระบวนการในการบริหาร (Process of Administration) ควรจะประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ 7 ขั้นตอน ด้วยกัน หรือที่เรียกว่า “POSDCORB” ดังนี้ (สมาน รังสียกฤษฎ์ และสุธิ สิริสมบูรณ์, 2544, หน้า 3-5)

1. การวางแผน (P: Planning) หมายถึง การวางแผน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงนโยบาย (Policy) ด้วย ทั้งนี้เพื่อให้แผนงานที่กำหนดขึ้นมีความสอดคล้องกันในการดำเนินงาน การจัดทำแผนงานจะต้องใช้ความรู้ในทางวิชาการ และการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต จึงจะได้แผนงานที่ถูกต้อง และมีเหตุผลเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปโดยถูกต้องและสมบูรณ์

2. การจัดรูปงาน (O: Organizing) หมายถึง การจัดรูปงาน ซึ่งในการศึกษาเพื่อจัดรูปงานนี้ควรพิจารณาควบคู่ไปกับวิธีการปฏิบัติงานด้วย ทั้งนี้ก็เพื่อให้การจัดรูปงานและวิธีการปฏิบัติงานมีความสอดคล้องกัน นอกจากนี้ในการพิจารณาจัดรูปงานนี้อาจพิจารณาในแง่ของการควบคุมและหรือพิจารณาในแง่หน่วยงาน เช่น หน่วยงานหลัก หน่วยงานที่ปรึกษา และหน่วยงานช่วย

3. การบริหารงานบุคคล (S: Staffing) หมายถึง การจัดบุคคลที่มีความรู้และความสามารถมาบรรจุและแต่งตั้งให้ปฏิบัติงานในหน่วยงานต่าง ๆ หรืออีกนัยหนึ่งหมายถึง การบริหารงานบุคคล ซึ่งรวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการเกี่ยวกับตัวบุคคล นับตั้งแต่การสรรหาบุคคล การบรรจุและแต่งตั้ง การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การกำหนดค่าตอบแทน ตลอดจนการให้พ้นจากงานหรือการเลิกจ้าง และการให้บำเหน็จบำนาญ

4. การอำนวยการ (D: Directing) หมายถึง การอำนวยการ ซึ่งรวมถึงการควบคุมงานและการนิเทศงานตลอดจนศิลปะในการบริหารงาน เช่น ภาวะผู้นำ มนุษยสัมพันธ์ และการจูงใจ นอกจากนี้ การอำนวยการในที่นี้รวมถึง การวินิจฉัยสั่งการ และการมอบอำนาจหน้าที่ซึ่งเป็นหลักสำคัญยิ่งของการบริหารด้วย

5. การประสานงาน (CO: Coordinating) หมายถึง การร่วมมือประสานงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อยและราบรื่น เป็นการศึกษาหลักเกณฑ์และวิธีการที่จะช่วยให้การประสานงานดีขึ้น เพื่อช่วยแก้ปัญหาข้อขัดข้องในการปฏิบัติงาน การร่วมมือประสานงานเป็นเรื่องที่มีความสำคัญมากในการ บริหาร เพราะเป็นกิจวัตรประจำวันที่จะต้องกระทำในการ

ปฏิบัติงานและเป็นสิ่งที่อยู่ในทุกระดับของงาน การร่วมมือประสานงานเป็นหน้าที่ของนักบริหารที่จะต้องจัดให้มีขึ้นในหน่วยงานของตน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในอันที่จะช่วยให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ และสิ่งที่จะช่วยให้เกิดการประสานงานที่ดีก็คือ การติดต่อสื่อสารที่ดี

6. การรายงาน (R: Reporting) หมายถึง การรายงานผลการปฏิบัติงาน รวมตลอดถึงการประชาสัมพันธ์ ที่จะต้องแจ้งให้ประชาชนทราบด้วย อันที่จริงการรายงานนี้มีความสัมพันธ์กับการติดต่อสื่อสารอยู่มากเช่นกัน

7. การงบประมาณ (B: Budgeting) หมายถึง การงบประมาณ โดยศึกษาให้ทราบถึงระบบและกรรมวิธีในการบริหารเกี่ยวกับงบประมาณและการเงิน ตลอดจนการใช้วิธีการงบประมาณเป็นแผนงาน เป็นเครื่องมือในการควบคุมงานด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการปกครอง

ความหมายของการกระจายอำนาจการปกครอง

นครินทร์ เมฆไตรรัตน์ (2544) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “การกระจายอำนาจ” (Decentralization) จึงควรหมายถึง การกระจายอำนาจในการตัดสินใจมิใช่การแบ่งอำนาจอธิปไตยของชาติ การกระจายอำนาจสู่ภูมิภาคและท้องถิ่นมิใช่การสร้างอธิปไตย หากแต่เป็นการให้ (ยอมรับ) สิทธิในการปกครองตนเองของชุมชน และภูมิภาคภายใต้อธิปไตยของชาติหนึ่ง ๆ ร่วมกัน”

หลักการกระจายอำนาจนั้น การกระจายอำนาจดังกล่าวเป็นพื้นฐานของการบริหารประเทศที่ต้องการจะมอบอำนาจให้แก่ท้องถิ่นในการปกครองตนเองอย่างอิสระ ดังนั้นก่อนที่เราจะพิจารณาถึงการกระจายอำนาจกับความเป็นไปได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล เราควรมาทำความเข้าใจกับการปกครองท้องถิ่นเพื่อที่จะได้เชื่อมโยงให้เห็นว่ามีความสำคัญกับการกระจายอำนาจอย่างไร เพื่อที่จะเป็นพื้นฐานในการพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

สรุปการกระจายอำนาจคือ การกระจายอำนาจทางการปกครอง โดยรัฐบาลเป็นผู้โอนอำนาจให้แก่ท้องถิ่น อำนาจที่โอนให้ไปนั้นเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่น ได้มีโอกาสในการบริหารปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นและมีอำนาจการปกครองที่ได้รับมาจากรัฐบาลนี้จะเป็นที่ครอบคลุมในด้านการให้บริการสาธารณะต่าง ๆ โดยมีอำนาจในการตัดสินใจอย่างอิสระ รวมทั้งการกำหนดนโยบายของท้องถิ่นเองด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาล

ความเป็นมาของธรรมาภิบาล

แนวคิดของ “การปกครอง” “การบริหารจัดการ” หรือ Governance ไม่ใช่เรื่องใหม่ แต่เป็นสิ่งที่มาพร้อมกับการมีอารยธรรมของมนุษย์ ดังนั้น เราอาจให้ความหมายของ “การปกครอง” หรือ “การบริหารจัดการ” ว่าเป็นกระบวนการของการตัดสินใจและกระบวนการที่มีการนำผลของการตัดสินใจไปปฏิบัติ คำว่าการปกครองหรือการบริหารจัดการอาจถูกใช้ไปในหลายสถานะ เช่น ในเรื่องของการปกครองหรือการบริหารงานเอกชน การปกครองหรือการบริหารงานในระดับนานาชาติ ระดับชาติ หรือระดับท้องถิ่น (ถวิลวดี บุรีกุล, 2545, หน้า 2)

อย่างไรก็ดี มีคนจำนวนมากที่ไม่เข้าใจเรื่องของธรรมาภิบาล แม้กระทั่งคำจำกัดความของธรรมาภิบาล ซึ่งไม่ใช่เรื่องแปลกแต่อย่างใด คำว่า “การปกครอง” “การบริหารจัดการ” เป็นเรื่องของธรรมาภิบาล เป็นวิธีการใช้อำนาจ ขณะที่ ธรรมาภิบาล เป็นการรวมคำของ ธรรม และ อภิบาล เป็นธรรมาภิบาล เป็นวิธีการที่ดีในการใช้อำนาจ เพื่อบริหารจัดการทรัพยากรขององค์กร โดยหลักธรรมาภิบาลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในภาคต่าง ๆ อาทิ ภาครัฐ ธุรกิจ ประชาสังคม ปังเอกชน และองค์กรระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายของการใช้หลักธรรมาภิบาลคือ เพื่อให้มีความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งวิธีการที่จะสร้างให้เกิดมีธรรมาภิบาลขึ้นมาได้ก็คือ การมีความโปร่งใส มีความรับผิดชอบ ถูกตรวจสอบได้ และการมีส่วนร่วม เป็นสำคัญ แต่อาจประกอบไปด้วยหลักการอื่น ๆ อีกได้ด้วย แล้วแต่ผู้นำไปใช้ โดยสภาพแวดล้อมของธรรมาภิบาล อาจประกอบไปด้วยกฎหมายระเบียบต่าง ๆ ประมวลจริยธรรม ประมวลการปฏิบัติที่เป็นเลิศและวัฒนธรรม (บวรศักดิ์ อุวรรณ โณ, 2542, หน้า 3) ซึ่งล้วนเอื้อหรือไม่เอื้อต่อการบริหารจัดการที่ดี

ธรรมาภิบาลจึงเป็นเรื่องของหลักการบริหารแนวใหม่ ที่มุ่งเน้นหลักการ โดยมีใช้หลักการที่เป็นรูปแบบทฤษฎีการบริหารงาน แต่เป็นหลักการทำงาน ซึ่งหากมีการนำมา ใช้เพื่อการบริหารงานแล้ว จะเกิดความเชื่อมั่นว่าจะนำมาซึ่งผลลัพธ์ที่ดีที่สุดคือ ความเป็นธรรม ความสุจริต ความมีประสิทธิภาพประสิทธิผล (ถวิลวดี บุรีกุล, 2545, หน้า 13)

ธรรมาภิบาล ประกอบไปด้วยหลักการสำคัญหลายประการแล้วแต่วัตถุประสงค์ขององค์กรที่นำมาใช้ หลักการที่มีผู้นำไปใช้เสมอคือ การมีส่วนร่วมของประชาชน การมุ่งฉันทามติ การมีสำนึกรับผิดชอบต่อ ความโปร่งใส การตอบสนอง ประสิทธิภาพและประสิทธิภาพ ความเท่าเทียมกัน และการคำนึงถึงคนทุกกลุ่มหรือพหุภาคีและการปฏิบัติตามหลักนิติธรรม แด่ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 นั้น ได้ระบุไว้ 6 หลักการ และกลายเป็นหลักการสำคัญที่มีการนำมาใช้ในประเทศไทยอย่างกว้างขวางอยู่ในปัจจุบันนี้

คำนิยามของธรรมาภิบาล

เนื่องจากมีผู้ทำให้คำนิยามและความหมายของคำว่าธรรมาภิบาลไว้มาก รวมทั้งองค์กรต่าง ๆ ได้นำไปใช้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงรวบรวมคำนิยามที่องค์กรหลักและบุคคลสำคัญที่มีบทบาทในการส่งเสริมธรรมาภิบาลได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

1. ธนาคารโลก หรือ World Bank ได้นำไปใช้ครั้งแรกเมื่อประมาณปี ค.ศ. 1989 ซึ่งใช้ในรายงานเรื่อง “Sub-Sahara: From Crisis to Sustainable Growth” (นฤมล ทับจุมพล, 2541, หน้า 15-31) โดยได้ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล (Good Governance) เป็นลักษณะและวิถีทางของการที่มีการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมือง โดยเฉพาะการจัดการทรัพยากรทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศเพื่อการพัฒนา โดยนัยของความหมายของธนาคารโลก เป็นการชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีธรรมาภิบาลเพื่อช่วยในการฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งนี้รัฐบาลสามารถให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม มีกระบวนการกฎหมายที่อิสระ ที่ทำให้มีการดำเนินการตามสัญญา อีกทั้งระบบราชการ ฝ่ายนิติบัญญัติและสื่อที่มีความโปร่งใส รับผิดชอบและตรวจสอบได้

2. องค์กรสหประชาชาติ หรือ United Nations (UN) ให้ความสำคัญกับธรรมาภิบาล เพราะเป็นหลักการพื้นฐานในการสร้างความเป็นอยู่ของคนในสังคมทุกประเทศให้มีการพัฒนาที่เท่าเทียมกัน และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การดำเนินการนี้ต้องเกิดจากความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อกระจายอำนาจให้เกิดความโปร่งใส โดยนิยามว่า ธรรมาภิบาลคือการมีส่วนร่วมของประชาชน และสังคมอย่างเท่าเทียมกัน และมีคำตอบพร้อมเหตุผลที่สามารถชี้แจงกันได้

3. สำนักงานโครงการพัฒนาแห่งสหประชาชาติ หรือ United Nations and Development Programme (UNDP) ให้นิยามของคำว่า ธรรมาภิบาลว่า หมายถึง การดำเนินงานของภาคการเมือง การบริหาร และภาคเศรษฐกิจที่จะจัดการกิจการของประเทศในทุกระดับ ประกอบด้วยกลไก กระบวนการ และสถาบันต่าง ๆ ที่ประชาชนและกลุ่มสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย และแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการของการมีส่วนร่วม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ การส่งเสริมหลักนิติธรรม เพื่อให้มั่นใจว่าการจัดลำดับความสำคัญทางการเมือง เศรษฐกิจและสังคม ขึ้นอยู่บนความเห็นพ้องต้องกันทางสังคม และเสียงของคนยากจนและผู้ด้อยโอกาสได้รับการพิจารณาในการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนา (สุคจิต นิมิตรกุล, 2543, หน้า 13-14)

4. ธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย หรือ (The Asian Development Bank--ADB) กล่าวว่า ธรรมาภิบาล คือ การมุ่งความสนใจไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้แน่ใจว่านโยบายที่กำหนดไว้ ได้ผล หมายถึง การมีบรรทัดฐานเพื่อให้มีความแน่ใจว่ารัฐบาล

สร้างผลงาบความที่สัญญาไว้กับประชาชนได้ (อมรา พงศาพิชญ์, 2543, หน้า 67)

5. องค์การความร่วมมือระหว่างประเทศของญี่ปุ่น-JICA กล่าวถึง ธรรมนูญสากลใน “Participatory Development and Good Governance Report of the Aid Study Committee, 1995)” กล่าวว่า เป็นรากฐานของการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม โดยกำหนดให้รัฐมีหน้าที่ที่จะส่งเสริมการมีส่วนร่วมและสร้างบรรยากาศให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วม จะนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน พึ่งตนเองได้ และมีความยุติธรรมทางสังคม (อมรา พงศาพิชญ์, 2543, หน้า 67)

6. Kofi Annan อดีตเลขาธิการองค์การสหประชาชาติ กล่าวว่า ธรรมนูญสากล เป็นแนวทางการบริหารงานของรัฐบาลที่เป็นการก่อให้เกิดการเคารพ สิทธิมนุษยชน หลักนิติธรรม สร้างเสริมประชาธิปไตย มีความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพ (Thomas, 2001, pp. 796-797)

ในทัศนะของธนาคารโลก และธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ธรรมนูญสากลเป็นการใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการงานของบ้านเมืองโดยให้บริการสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ มีระบบที่ยุติธรรม กระบวนการทางกฎหมายที่อิสระ ในขณะที่นิยามของธนาคารพัฒนาแห่งเอเชียเน้นไปที่องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรวมแล้ว ทั้งธนาคารโลกและธนาคารพัฒนาแห่งเอเชีย ต่างเน้นประเด็นการบริหารจัดการของภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ และโปร่งใส ดังนั้นแนวคิดขององค์การระหว่างประเทศ จึงเป็นเรื่องการสร้าง ความเชื่อดีและความชอบธรรมของรัฐบาลที่มีผลต่อต่างประเทศ

ประเทศไทยได้มีองค์กรที่เกี่ยวข้องและบุคคลที่สนใจเกี่ยวกับธรรมนูญสากลให้ความหมายของคำว่าธรรมนูญสากลไว้ดังนี้

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ได้ระบุหลักการของคำนิยาม การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีไว้ว่า “การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการและฝ่ายธุรกิจสามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤตภัยอันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และการมีส่วนร่วมอันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญ และกระแสโลกยุคปัจจุบัน” (สุจิต นิมิตรกุล, 2543, หน้า 13-24)

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (2543, หน้า 4) ได้ใช้ธรรมนูญสากลในการบริหารองค์กร โดยการให้ความสำคัญกับองค์กรประชาสังคม ซึ่งมีส่วนในการร่วมสร้างความเข้มแข็ง

ให้กับหมู่บ้าน ทั้งนี้องค์กรรัฐจะอาศัยการบริหารการจัดการที่ดีเป็นกลไกเกื้อหนุน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการฟื้นฟูสังคมและเศรษฐกิจของหมู่บ้านให้ยั่งยืน

จะเห็นว่า ความหมายและคำนิยามของคำว่า “ธรรมาภิบาล” มีความหลากหลาย ซึ่งขึ้นอยู่กับลักษณะการปกครอง วัฒนธรรม และวัตถุประสงค์ ของประเทศและองค์กรที่ผลักดันให้นำแนวคิดนี้ไปใช้ อย่างไรก็ตามคำนิยามต่าง ๆ เหล่านี้ มีแนวคิดพื้นฐาน หลักการ กระบวนการ และผลที่คาดหวังใกล้เคียงกันหลายประเด็น อาทิเช่น การสร้างธรรมาภิบาลเพื่อการปฏิรูปการบริหารการปกครองประเทศให้มีประสิทธิภาพ โปร่งใส ตรวจสอบได้ และกระตุ้นให้ประชาชนทุกฝ่ายทุกระดับร่วมกันพัฒนาประเทศทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองการปกครอง

จากการศึกษา พบว่า คำนิยามที่หน่วยงาน และนักวิชาการต่าง ๆ ซึ่งได้นำเสนอไว้ นั้น มีความสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาและส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย และมีความเหมาะสมกับวัฒนธรรม สังคม และลักษณะการปกครองปัจจุบันของประเทศ จึงอาจสรุปรวมได้ว่า ธรรมาภิบาลทำหน้าที่เป็นกลไก เครื่องมือ และแนวทางการดำเนินงานที่เชื่อมโยงกันของภาคเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง โดยเน้นความจำเป็นของการสร้างความร่วมมือจากภาครัฐ ภาคเอกชน อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง เพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง มีความชอบธรรมของกฎหมาย มีเสถียรภาพ มีโครงสร้างและกระบวนการการบริหารที่มีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน ธรรมาภิบาลจึงเป็นเครื่องมือที่ควรนำมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การบริหารมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิภาพ และบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาของชาติ

องค์ประกอบของธรรมาภิบาล

องค์ประกอบของธรรมาภิบาลเป็นเรื่องเกี่ยวกับกรอบ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ แนวทาง หรือวิธีปฏิบัติในการพิจารณาองค์ประกอบของธรรมาภิบาลในที่นี้ได้พิจารณาจากการนำ แนวนโยบาย และหลักเกณฑ์การปฏิบัติเพื่อให้เกิดธรรมาภิบาลของหน่วยงานหลักที่มีความสำคัญได้แก่องค์กรระหว่างประเทศ และหน่วยงานราชการภาครัฐ ในส่วนของหน่วยราชการของรัฐ จะได้พิจารณาถึงสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงมหาดไทย และสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการ ข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) ดังนี้

1. สำนักนายกรัฐมนตรี

สำนักนายกรัฐมนตรี เมื่อปี พ.ศ. 2542 โดยคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบวาระ แห่งชาติ สำหรับการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี โดยกำหนดเป็นระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ขึ้น ระเบียบนี้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 11 สิงหาคม 2542 โดยทุกส่วนราชการต้องถือปฏิบัติและรายงานผลการ

ปฏิบัติต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีได้ระบุถึงหลักสำคัญของธรรมาภิบาล 6 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบหลักของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี เน้นการกำหนดเป็นกรอบแนวทางให้แก่หน่วยงานราชการเพื่อถือปฏิบัติ

2. กระทรวงมหาดไทย

องค์ประกอบในการเสริมสร้างการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีของกระทรวงมหาดไทย มี 11 องค์ประกอบคือ การมีส่วนร่วม ความยั่งยืน สิ่งที่ชอบธรรม ความโปร่งใส ความเป็นธรรมและความเสมอภาค ความรู้และทักษะของเจ้าหน้าที่ ความเสมอภาคทางเพศ ความอดทนอดกลั้น หลักนิติธรรม ความรับผิดชอบ และการเป็น ผู้กำกับดูแล จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของธรรมาภิบาลที่เสนอโดยกระทรวงมหาดไทยเน้นไปทางด้านการบริหารการปกครอง การพัฒนา และการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นสายงานที่กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบโดยตรง (สุจิตต์ นิमितกุล, 2543, หน้า 13-14)

3. สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.)

หลักธรรมาภิบาลของสำนักงานข้าราชการพลเรือนเป็นผลมาจากการประชุม ประจําปีระหว่างส่วนราชการกับสำนักงาน ก.พ. เมื่อ วันที่ 23 ธันวาคม 2542 ซึ่งประกอบ ด้วยหลักการสำคัญ 6 ประการคือ หลักนิติธรรม ความโปร่งใส ความรับผิดชอบ ความคุ้มค่า การมีส่วนร่วม และหลักคุณธรรม จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของสำนักงาน ก.พ. เน้นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล และการให้บริการของรัฐ

สำหรับ องค์การที่ช่วยประเทศสมาชิก ในการส่งเสริมฝึกอบรมและปรับปรุงการบริหารจัดการของภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล (Commonwealth secretariat) เน้นหลักธรรมาภิบาลในองค์ประกอบของ ความโปร่งใส การตรวจสอบ การมีส่วนร่วมและการต่อสู้กับปัญหาการคอร์รัปชัน ขณะที่องค์ประกอบของธรรมาภิบาล (United Nations Development Programme--UNDP) ตามที่เสนอ ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมของประชาชน กฎหมายที่ยุติธรรม ความเปิดเผย โปร่งใส การมีฉันทานุมัติร่วมในสังคม กลไกการเมืองที่ชอบธรรม ความเสมอภาค ประสิทธิภาพ และประสิทธิผล พันธะความรับผิดชอบต่อสังคม และการมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2541, หน้า 22-25)

โดยสรุป องค์ประกอบร่วมที่สำคัญของหลักธรรมาภิบาล คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า

ความสำคัญของธรรมาภิบาล

ธรรมาภิบาลเป็นองค์ประกอบสำคัญของทุกองค์กร ไม่ว่าจะภาครัฐหรือเอกชน เนื่องจาก “ธรรมาภิบาล” เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อกันในทุกองค์กร ไม่ว่าจะป็นภาครัฐ ภาคเอกชน หรือองค์กรอิสระ การปฏิบัติต่อกันระหว่างประเทศ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ

ความโปร่งใส (Transparency) อธิบายได้ (Accountability) และความรับผิดชอบ (Responsibility) องค์กรระหว่างประเทศต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญกับเรื่อง ธรรมาภิบาลมาตั้งแต่ต้น ศตวรรษที่ 20 ไม่ว่าจะเป็น องค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD), ธนาคารโลก (The World Bank), UNDP, UNCTAD, UNIDO and ILO

ในทัศนะของธนาคารโลก ธรรมาภิบาลเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของนโยบายเศรษฐกิจที่ดี (Sound economic policies) ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารจัดการภาครัฐที่คำนึงถึง ประสิทธิภาพ ความโปร่งใส และความรับผิดชอบ รวมทั้งมี กรอบกฎหมายและนโยบายที่มีความแน่นอนและชัดเจน เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับประสิทธิภาพของระบบตลาดและการพัฒนาเศรษฐกิจ ความสนใจของธนาคารโลกในเรื่องธรรมาภิบาลเป็นประเด็นสำคัญอย่างหนึ่งของความพยายาม ส่งเสริม การพัฒนาที่ยั่งยืนและเท่าเทียมกัน

แนวคิดเรื่ององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.)

ประวัติการจัดตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) มีวิวัฒนาการและความเป็นมาเช่นเดียวกับสภาตำบล เหตุที่มีการจัดตั้งองค์การบริหารส่วนจังหวัดส่วนตำบลขึ้นมาใหม่นั้น เนื่องจากรัฐบาลในช่วงเวลาดังกล่าวมีนโยบายที่จะกระจายอำนาจการปกครองไปสู่ประชาชนให้มากขึ้น จึงได้พิจารณาปรับปรุงกฎหมายเกี่ยวกับ “สภาตำบล” ที่มีอยู่แต่เดิมเสียใหม่ และได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 โดยให้มีการยกฐานะสภาตำบลที่มีรายได้ตามเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบใหม่ เรียกว่า “องค์การบริหารส่วนตำบล” และต่อมาได้มีการแก้ไขปรับปรุงพระราชบัญญัตินี้มาจนถึง ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2543

หลักเกณฑ์การจัดตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลจัดตั้งจาก สภาตำบลที่มีรายได้ไม่รวมเงินอุดหนุนในปีงบประมาณที่ ล่วงมาติดต่อกัน 3 ปี เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าปีละ 150,000 บาท หรือตามเกณฑ์รายได้เฉลี่ยที่มีการเปลี่ยนแปลง (ซึ่งทำเป็นประกาศกระทรวงมหาดไทย และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา) การประกาศยกฐานะ สภาตำบลเป็น องค์การบริหารส่วนตำบลต้องทำเป็น ประกาศ

กระทรวงมหาดไทย และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา โดยในประกาศให้ระบุชื่อและเขต ของ
องค์การบริหารส่วนตำบลไว้ด้วย

องค์การบริหารส่วนตำบลมีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น
อำนาจหน้าที่

องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ในกฎหมายดังนี้

1. อำนาจหน้าที่ทั่วไป

พัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม

2. หน้าที่ที่กฎหมายบังคับให้ทำ

2.1 จัดให้มีและบำรุงรักษาทางน้ำและทางบก

2.2 รักษาความสะอาดของถนน ทางน้ำ ทางเดิน และที่สาธารณะ รวมทั้งกำจัดมูล

ฝอย และ สิ่งปฏิกูล

2.3 ป้องกันโรคและระงับโรคติดต่อ

2.4 ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย

2.5 ส่งเสริมการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

2.6 ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุและผู้พิการ

2.7 คุ้มครองดูแลและบำรุงรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

2.8 บำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของ

ท้องถิ่น

2.9 ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่ทางราชการมอบหมาย โดยจัดสรรงบประมาณหรือ

บุคลากรให้ตามความจำเป็นและสมควร

3. หน้าที่ที่ไม่บังคับให้ทำ

3.1 ให้มีน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร

3.2 ให้มีและบำรุงการไฟฟ้าหรือแสงสว่างโดยวิธีอื่น

3.3 ให้มีและบำรุงรักษาทางระบายน้ำ

3.4 ให้มีและบำรุงสถานที่ประชุม การกีฬา การพักผ่อนหย่อนใจและสวนสาธารณะ

3.5 ให้มีและส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรและกิจการสหกรณ์

3.6 ส่งเสริมให้มีอุตสาหกรรมในครอบครัว

3.7 บำรุงและส่งเสริมการประกอบอาชีพของราษฎร

3.8 การคุ้มครองดูแลและรักษาทรัพย์สินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

3.9 หาผลประโยชน์จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล

3.10 ให้มีตลาด ท่าเทียบเรือ และท่าข้าม

3.11 กิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์

3.12 การท่องเที่ยว

3.13 การผังเมือง

องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออก ข้อบังคับตำบล เพื่อใช้บังคับภายในตำบลได้เท่าที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะกำหนดค่าธรรมเนียมหรือกำหนดโทษ ปรับได้ไม่เกิน 500 บาท

นอกจากนี้มาตรา 16 แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่ อปท. พ.ศ. 2542 ยังได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นไว้รวม 32 ประการ คือ

1. จัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของตน
2. จัดให้มีและบำรุงรักษาทางบก ทางน้ำ และทางระบายน้ำ
3. จัดให้มีและควบคุมตลาด ท่าเทียบเรือ ท่าข้ามและที่จอดรถ
4. การสาธารณสุขปโภคและการก่อสร้างอื่น ๆ
5. การสาธารณสุขการ
6. การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ
7. การพาณิชย์และการส่งเสริมการลงทุน
8. การส่งเสริมการท่องเที่ยว
9. การจัดการศึกษา
10. การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส
11. การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น
12. การปรับปรุงแหล่งหมู่บ้านแออัดและการจัดการเกี่ยวกับที่อยู่อาศัย
13. การจัดให้มีและบำรุงรักษาสถานที่พักผ่อนหย่อนใจ
14. การส่งเสริมกีฬา
15. การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน
16. การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น
17. การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง
18. การกำจัดมูลฝอย สิ่งปฏิกูล และน้ำเสีย
19. การสาธารณสุข การอนามัยครอบครัว และการรักษาพยาบาล

20. การจัดให้มีและควบคุมสุสานและฌาปนสถาน
21. การควบคุมการเลี้ยงสัตว์
22. การจัดให้มีและควบคุมการฆ่าสัตว์
23. การรักษาความปลอดภัย ความเป็นระเบียบเรียบร้อยและการอนามัย โรงมหรสพและสาธารณสถานอื่น ๆ
24. การจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
25. การผังเมือง
26. การขนส่งและการวิศวกรรมจราจร
27. การดูแลรักษาที่สาธารณะ
28. การควบคุมอาคาร
29. การป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย
30. การรักษาความสงบเรียบร้อย การส่งเสริมและสนับสนุนการป้องกันและรักษาความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน
31. กิจการอื่นใดที่เป็นผลประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนด

ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล

มาตรา 71 และมาตรา 87 แห่งพรบ.สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ.2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้กล่าวถึงขั้นตอนในการจัดทำข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบล ทั้ง 2 ประเภท คือ ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วไปและข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลที่เป็นงบประมาณไว้ดังนี้ คือ

1. ข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลทั่วไป องค์การบริหารส่วนตำบลอาจออกข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเพื่อใช้บังคับในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลได้ทำที่ไม่ขัดต่อกฎหมายหรืออำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล โดยจะกำหนดให้มีค่าธรรมเนียมเรียกเก็บและกำหนดโทษปรับผู้ฝ่าฝืนด้วยก็ได้ แต่มิให้เกิน 1,000 บาท

ขั้นตอนในการจัดทำข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นดังนี้ คือ ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลจะเสนอได้ก็แต่โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหรือสมาชิกสภาองค์การบริหาร

ส่วนตำบลหรือราษฎรในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมายเกี่ยวกับการเข้าชื่อเสนอข้อบัญญัติท้องถิ่น เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและนายอำเภอให้ความเห็นชอบร่างข้อบัญญัติ

องค์การบริหารส่วนตำบลแล้ว ให้นายกองการการบริหารส่วนตำบลลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติ องค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป แต่ถ้าหากนายอำเภอไม่เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลใดให้ส่งคืนสภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน 15 วันนับแต่วันที่นายอำเภอ ได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลดังกล่าวเพื่อให้สภาองค์การบริหารส่วนตำบล พิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติใหม่ หากนายอำเภอไม่ส่งข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลคืน สภาองค์การบริหารส่วนตำบลภายใน 15 วัน นับแต่วันที่นายอำเภอได้รับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนตำบลดังกล่าว ให้ถือว่านายอำเภอให้ความเห็นชอบกับร่างข้อบัญญัติองค์การบริหาร ส่วนตำบลนั้น และถ้าหากสภาองค์การบริหารส่วนตำบลพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัติแล้ว มีมติ ยืนยันตามร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลเดิมด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่าสองในสาม ของ จำนวนสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้นายกองการการบริหารส่วนตำบล ลงชื่อและประกาศเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลได้โดยไม่ต้องขอความเห็นชอบจาก นายอำเภอ แต่ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลไม่ยืนยันภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่าง ข้อบัญญัติคืนจากนายอำเภอหรือยืนยันด้วยคะแนนเสียงน้อยกว่าสองในสามของจำนวนสมาชิกสภา องค์การบริหารส่วนตำบลทั้งหมดเท่าที่มีอยู่ ให้ร่างข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลนั้นเป็นอัน ตกลงไป

2. ข้อบัญญัติ อดต.เป็นงบประมาณ ตามมาตรา 87 แห่งกฎหมายว่าด้วยสภาตำบลและ องค์การบริหารส่วนตำบลบัญญัติไว้ว่า งบประมาณรายจ่ายประจำปีและงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ขององค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องจัดทำเป็นข้อบัญญัติองค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งจะเสนอได้ก็ แต่โดยนายกองการการบริหารส่วนตำบล เมื่อสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเห็นชอบกับร่าง ข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติมให้เสนอ นายอำเภอเพื่อขออนุมัติและให้นายอำเภอพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่าง ข้อบัญญัติดังกล่าว ถ้านายอำเภอไม่อนุมัติต้องแจ้งเหตุผลและส่งคืนให้สภาองค์การบริหารส่วน ตำบลเพื่อพิจารณาทบทวนร่างข้อบัญญัตินั้นใหม่ หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้วและนายอำเภอ พิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่านายอำเภออนุมัติร่างข้อบัญญัติดังกล่าว ส่วนในกรณีที่สภาองค์การ บริหารส่วนตำบลมีมติยืนยันตามร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติ งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ให้นายอำเภอส่งร่างข้อบัญญัตินั้นไปยังผู้ว่าราชการจังหวัดภายใน กำหนดเวลา 15 วัน นับแต่วันที่สภาองค์การบริหารส่วนตำบลแจ้งมติยืนยัน ถ้าผู้ว่าราชการจังหวัด เห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัตินั้น ให้ผู้ว่าราชการจังหวัดส่งไปยังนายอำเภอเพื่อลงชื่ออนุมัติแต่ถ้า ผู้ว่าราชการจังหวัดไม่เห็นชอบด้วย ให้ร่างข้อบัญญัตินั้นเป็นอันตกไป หากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าว แล้วยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าผู้ว่าราชการจังหวัดเห็นชอบด้วยกับร่างข้อบัญญัตินั้น

ในการพิจารณาร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีหรือร่างข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม สภาองค์การบริหารส่วนตำบลต้องพิจารณาให้แล้วเสร็จภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ได้รับร่างข้อบัญญัตินั้น เมื่อพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว ถ้าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลยังพิจารณาไม่แล้วเสร็จ ให้ถือว่าสภาองค์การบริหารส่วนตำบลให้ความเห็นชอบตามที่นายกองค์การบริหารส่วนตำบลเสนอ ซึ่งจะต้องดำเนินการส่งไปยังนายอำเภอและผู้ว่าราชการจังหวัดเพื่อพิจารณาต่อไปดังได้กล่าวมาแล้วข้างต้น

รูปแบบการบริหาร

องค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย สภาองค์การบริหารส่วนตำบลและฝ่ายบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล (นายกองค์การบริหารส่วนตำบล)

สภาองค์การบริหารส่วนตำบล

ประกอบด้วย สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งเลือกตั้งขึ้น โดยราษฎรผู้มีสิทธิเลือกตั้งในแต่ละหมู่บ้านในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนั้น จำนวนอย่างน้อยที่สุด 6 คน แต่จะมีจำนวนมากเพียงใดขึ้นอยู่กับจำนวนหมู่บ้านในเขต

อำนาจหน้าที่ของสภาองค์การบริหารส่วนตำบล

1. ให้ความเห็นชอบแผนพัฒนาตำบลเพื่อเป็นแนวทางในการบริหารกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบล
2. พิจารณาและให้ความเห็นชอบร่างข้อบังคับตำบล ร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายประจำปี และร่างข้อบังคับงบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม
3. ควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการบริหารให้เป็นไปตามนโยบายและแผนพัฒนาตำบลตามสำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล และกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ

การบริหารงาน

การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลมีพนักงานส่วนตำบลและมีโครงสร้างการบริหารงาน ดังนี้

1. สำนักงานปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล
2. ส่วนต่าง ๆ ที่องค์การบริหารส่วนตำบลได้ตั้งขึ้น

นอกจากนี้เพื่อประโยชน์แก่กิจกรรมขององค์การบริหารส่วนตำบล องค์การบริหารส่วนตำบลอาจร้องขอให้ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นไปดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติกิจการขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นการชั่วคราวได้

รายได้

1. รายได้จากภาษี

1.1 ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย อากรการฆ่าสัตว์และค่าธรรมเนียม รวมถึงผลประโยชน์อื่นอันเกิดจากการฆ่าสัตว์

1.2 ภาษีและค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อนที่จัดเก็บได้ในจังหวัด แล้วจัดสรรให้องค์การบริหารส่วนตำบล

1.3 องค์กรบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับตำบล เพื่อเก็บภาษีอากรและค่าธรรมเนียมเพิ่มขึ้นไม่เกินร้อยละ 10 ของภาษีอากรและค่าธรรมเนียมประเภทใดประเภทหนึ่งหรือทุกประเภท ดังต่อไปนี้

1.3.1 ภาษีธุรกิจเฉพาะตามประมวลรัษฎากร ซึ่งสถานประกอบการที่ตั้งอยู่ในองค์กรบริหารส่วนตำบล

1.3.2 ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตขายสุราตามกฎหมายว่าด้วยสุรา ซึ่งร้านขายสุราตั้งอยู่ใน องค์กรบริหารส่วนตำบล

1.3.2.1 รายได้จากอากรตามกฎหมายว่าด้วยน้ำบาดาล เงินจากประทานบัตรใบอนุญาตและอาชญาบัตรตามกฎหมายว่าด้วยการประมง ค่าภาคหลวงและค่าธรรมเนียมตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ และค่าธรรมเนียมจดทะเบียนสิทธิ และนิติกรรมตามประมวลกฎหมายที่ดินที่เก็บในองค์กรบริหารส่วนตำบล

1.3.2.2 ค่าภาคหลวงแร่ตามกฎหมายว่าด้วยแร่และค่าภาคหลวงปิโตรเลียม ทั้งนี้ในองค์กรบริหารส่วนตำบลใดเมื่อได้มีการจัดเก็บตามกฎหมายว่าด้วยกรณีนั้น แล้วให้จัดสรรแก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้น ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.3.2.3 เงินที่เก็บตามกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติในองค์กรบริหารส่วนตำบลใด ให้แบ่งใหแก่องค์การบริหารส่วนตำบลนั้นตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง

1.3.2.4 องค์กรบริหารส่วนตำบลมีอำนาจออกข้อบังคับตำบลเพื่อเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยให้กำหนดเป็นอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มเพิ่มขึ้นจากอัตราที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากร ดังต่อไปนี้

1.3.2.4.1 ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในอัตราร้อยละศูนย์ ให้องค์กรบริหารส่วนตำบลเก็บในอัตราร้อยละศูนย์

1.3.2.4.2 ในกรณีที่ประมวลรัษฎากรเรียกเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มขึ้นในอัตราอื่น ให้องค์การบริหารส่วนตำบลเก็บหนึ่งในเก้าของอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มที่เรียกเก็บตามประมวลรัษฎากรภาษีมูลค่าเพิ่มที่เก็บเพิ่มขึ้นนี้ ให้ถือเป็นภาษีมูลค่าเพิ่มตามประมวลรัษฎากร

2. รายได้อื่น ๆ

- 2.1 รายได้จากทรัพย์สินขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.2 รายได้จากสาธารณูปโภคขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.3 รายได้จากกิจการเกี่ยวกับการพาณิชย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล
- 2.4 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาต และค่าปรับตามที่จะมีกฎหมายกำหนด
- 2.5 เงินและทรัพย์สินอื่นที่มีผู้อุทิศให้
- 2.6 รายได้อื่นตามที่รัฐบาลหรือหน่วยงานของรัฐจัดสรรให้
- 2.7 เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- 2.8 รายได้อื่นตามที่จะมีกฎหมายกำหนดให้เป็นขององค์การบริหารส่วนตำบล

ข้อมูลพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแบ่งแยกออกจากตำบลท่าแยก เมื่อปี พ.ศ. 2528 โดยใช้ชื่อตำบลหนองบอน และได้รับการยกฐานะจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลในปี พ.ศ. 2540 ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2540 อยู่ห่างจากอำเภอเมืองสระแก้ว ประมาณ 6 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 87.819 ตารางกิโลเมตร หรือ 54,886,8765 ไร่

สภาพทั่วไป

ลักษณะที่ตั้ง

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ตั้งอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย อยู่ทางทิศเหนือของอำเภอเมืองสระแก้ว มีลักษณะเป็นที่ราบ ส่วนใหญ่เป็นเขตป่าสงวนเสื่อมโทรม มีลำคลองพระปรังไหลผ่าน เหมาะสำหรับการเกษตร เนื่องจากมีน้ำใช้เพียงพอตลอดปี โดยอาณาเขตติดต่อดังนี้

ทิศเหนือ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลท่าแยก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ทิศใต้ มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

ทิศตะวันออก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบลโนนหมากเค็ง อำเภอวัฒนานคร จังหวัด

สระแก้ว

ทิศตะวันตก มีอาณาเขตติดต่อกับ ตำบล โศกปี่ฆ้อง อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัด
สระแก้ว

การเมืองการปกครอง (เขตการปกครอง)

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 12 หมู่บ้าน
จำนวนประชากรในตำบลหนองบอน 7,262 คน(อำเภอเมืองสระแก้ว ณ สิงหาคม 2555)
สภาพทางเศรษฐกิจ

อาชีพ ประชาชนส่วนใหญ่ของตำบลหนองบอน ประกอบอาชีพ

1. การเกษตร
2. เลี้ยงสัตว์
3. รับจ้าง
4. ค้าขาย
5. รับราชการ
6. การรวมกลุ่มอาชีพต่าง ๆ

เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการสำรวจองค์ความรู้ทางด้านผลการศึกษาที่ตรงหรือใกล้เคียงกับหัวข้อในการวิจัย พบว่ามีเอกสารงานวิจัย ดังนี้

สาโรช น้อยใจบุญ (2545) ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา บ้านสาวชะโงก หมู่ที่ 1 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา” ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมและในรายได้แล้วประชาชนบ้านสาวชะโงกมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านการชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมเป็นอันดับหนึ่ง ด้านการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับสอง ด้านการเมืองการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับสามและด้านการจัดซื้อจัดจ้างเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนปัญหาอุปสรรคของประชาชนมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องไม่มีเวลาเนื่องจากประกอบอาชีพเป็นอันดับหนึ่ง ในเรื่องไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นประจำเป็นอันดับสอง ในเรื่องสุขภาพไม่แข็งแรงเป็นอันดับสาม และในเรื่องความคิดเห็นว่าตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงจึงไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย

ภักจิรา ปกป้อง (2546, หน้า 86) ศึกษาการประเมินผลการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมและรายด้าน

3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำแผน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการร่วมปฏิบัติ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษา และอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลที่ไม่แตกต่างกัน

ศิริพันธ์ ฉันทวิลาส (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลนาหว้า อำเภอนาหว้า จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ส่วนผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีระดับการศึกษา รายได้แตกต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มี เพศ อายุ และระยะเวลาที่อาศัยในชุมชนต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่น รูปแบบเทศบาลโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

ภัชรินทร์ กอบตระกูล (2550, หน้า 69) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร การมีส่วนร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินแรงงานวัสดุ การมีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามและประเมินผล สรุปผลได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.41 และพบว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.60 การมีส่วนร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.28 การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินแรงงานวัสดุ อยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.56 การมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.20 การเปรียบเทียบความแตกต่างข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับลักษณะบุคคล ได้แก่ เพศ อายุระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในตำบล และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์การบริหารส่วนตำบล ได้แก่ การรับรู้ข่าวสาร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับองค์การบริหารส่วนตำบล และประโยชน์ที่ได้รับจากองค์การบริหารส่วนตำบล มีดังนี้ 1. เพศที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการบริหารงานแตกต่างกัน 2. อายุที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน 3. อาชีพที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน 4. รายได้ที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วม

ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน 5. การศึกษาที่แตกต่างกัน การมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน

เรวัตกร กนกวิรุฬห์ (2550, หน้า 64) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทำอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่าการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในภาพรวมประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล อยู่ในระดับน้อย โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.10 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปหาน้อยเป็นดังนี้ 1. ด้านการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.71 2. ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 3. ด้านการกำหนดความสำคัญของปัญหาและการวางแผน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.88 และ 4. ด้านการติดตามผลการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.59 ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ความแตกต่างระหว่างอายุ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.000 ความแตกต่างระหว่างระดับการศึกษา ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.000 ความแตกต่างระหว่างอาชีพ ทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนตำบลแตกต่างกัน ซึ่งพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.000 ความแตกต่างระหว่างเพศ และสถานภาพ ไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล

สิทธิศักดิ์ สารธอรณ (2550, หน้า 50) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละกลุ่มประชากร รวมทั้งศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะเพื่อประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา คือ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม จำนวน 379 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผน มีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาลักษณะการมีส่วนร่วม แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมในด้านข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการจัดทำแผนสูงสุด รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในด้าน ฟังความคิดเห็น และการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล น้อยที่สุด เปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน จำแนกตามลักษณะทางประชากร เศรษฐกิจและสังคม ปรากฏว่า กลุ่มประชากรที่มีเพศ อายุ การนับถือศาสนา และสำเร็จการศึกษาแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาแตกต่างกัน แต่

กลุ่มประชากรที่ประกอบอาชีพแตกต่างกันจะมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ปัญหาและข้อเสนอแนะสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิมควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในเรื่องต่าง ๆ ร่วมมือกันแก้ปัญหา รองลงมาคือ การชี้แจงงบประมาณรายรับ-รายจ่าย ให้เจ้าหน้าที่ออกไปสำรวจข้อมูลจากประชาชนเพื่อจะได้แก้ปัญหาดตรงจุด ตรงเป้าหมาย และองค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิมควรเข้าถึงประชาชนมากขึ้น ควรจัดกิจกรรมเพื่อรับฟังความคิดเห็น ข้อเสนอแนะของประชาชน

เกศิณี พรหมตัน (2550) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบลแม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งในสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 ปัจจัยด้านเพศของผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05

จินดา นุช จันทรวงู (2552, หน้า 74) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดฉะเชิงเทรา” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร ด้านการวางแผนพัฒนา และด้านการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการตรวจสอบการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ พบว่า อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ จำนวนครั้งของการใช้บริการ และเรื่องที่มาขอรับบริการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ ส่วนเพศ พบว่า ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์

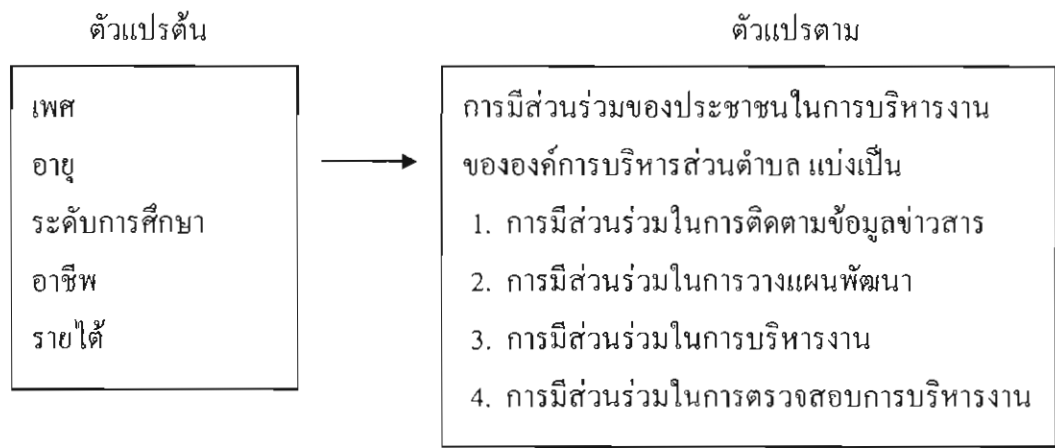
จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้ดังนี้

ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่มากนัก และการมีส่วนร่วมนั้น ส่วนใหญ่จะมีส่วนร่วมในการเลือกตั้งสมาชิกสภาท้องถิ่น การมีส่วนร่วมในการจัดทำประชาคมเพื่อจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยที่และการควบคุม ติดตามการบริหารงานท้องถิ่น งานกิจการสภามีเป็นจำนวนน้อย การไม่มีส่วนร่วมเพราะเห็นว่ามีความคุ้นเคยแล้วที่ได้รับการเลือกตั้งไปแล้วทำหน้าที่ และไม่เข้าใจขั้นตอนการบริหารงานเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ให้ทราบถึง กระบวนการ ขั้นตอน กฎหมาย ระเบียบที่เป็นประโยชน์ต่อประชาชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อตอบสนองความต้องการได้

อย่างเหมาะสมแท้จริง เพื่อให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐที่ต้องการให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาและบริหาร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการสำรวจองค์ความรู้ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

เพื่อเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจะกำหนดนิยามศัพท์เบื้องต้นไว้ดังนี้

1. องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) หมายถึง ราชการบริหารส่วนท้องถิ่นมีฐานะเป็นนิติบุคคลประกอบด้วยสภาองค์การบริหารส่วนตำบลและผู้บริหารท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตน

2. การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การที่ประชาชนเข้ามามีบทบาทในการบริหารงานพัฒนาตำบลโดยเริ่มตั้งแต่ ขั้นตอนแสดงความคิดเห็น พิจารณาปัญหาและความต้องการของประชาชน กำหนดแนวทางแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการนั้น ดำเนินการปฏิบัติให้เป็นไปในแนวทางที่กำหนดและมีส่วนร่วมรับผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการ ร่วมตรวจสอบประเมินผลงานที่ทำ ประกอบด้วย

2.1 การมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสาร หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับแผนงาน การดำเนินการ โครงการหรือกิจกรรมของ อบต. เช่น ข่าวสาร การตีพิมพ์เอกสาร ข้อบัญญัติ ข่าวประกาศต่าง ๆ ของ อบต. การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทาง เช่น เสียงตามสาย หอกระจายข่าว วิทยุชุมชน เป็นต้น

2.2 การมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนา หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการคิดหาวิธีการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาและลดปัญหาของชุมชน หรือเพื่อสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ให้เกิดขึ้นกับชุมชนหรือสนองต่อความต้องการของชุมชน เช่น การแสดงความคิดเห็นในการประชุมต่าง ๆ อาทิ การจัดประชุมทำแผน ประชาพิจารณ์ ประชาคมหมู่บ้าน ประชาคมตำบล เป็นต้น

2.3 การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมตัดสินใจว่าควรทำหรือไม่ควรทำ จะทำอย่างไรเพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของชุมชน รวมถึงการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทรัพยากรให้คุ้มค่า เช่น การตัดสินใจเลือกโครงการ กิจกรรม เพื่อพัฒนาการสร้าง ถนนหนทาง การพิจารณางบประมาณเพื่อจัดทำโครงการ กิจกรรม

2.4 การมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงาน หมายถึง ประชาชนมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินงานของ อบต. เช่น ตรวจสอบการทำงานของ อบต. การร่วมเป็นกรรมการเปิดซอง ร่วมเป็นกรรมการจัดซื้อจัดจ้าง ร่วมเป็นกรรมการตรวจรับการใช้งาน โครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว” จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยสำรวจข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการในหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การวิเคราะห์ข้อมูล
5. สถิติใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่เป็นเป้าหมายการวิจัย คือ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ทั้งหมด 12 หมู่บ้าน จำนวน 5,509 คน (ข้อมูลจากสำนักทะเบียนอำเภอเมืองสระแก้ว ณ สิงหาคม 2555)

การกำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample size) การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มอย่างเป็นระบบ (Systematic sampling) กับประชากร โดยมีขั้นตอนดังนี้

กำหนดขนาดตัวอย่าง (Determination size) โดยใช้สูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1+Ne^2}$$

เมื่อ n หมายถึง ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

N หมายถึง จำนวนประชากร

e หมายถึง ความคลาดเคลื่อนที่อาจเกิดจากการสุ่มตัวอย่างเท่าที่ยอมรับได้

ในการสุ่มตัวอย่างนี้ให้มีความคลาดเคลื่อนได้ไม่เกินร้อยละ 5 หรือ 0.05 ซึ่งสามารถคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างได้ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{แทนค่า } n &= \frac{5,509}{1+5,509(0.05)^2} \\ &= 372.93 \end{aligned}$$

ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 373 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

1. เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างครอบคลุมทุกพื้นที่จึงได้เลือกกลุ่มตัวอย่างประชากร จากจำนวน 12 หมู่บ้าน

2. สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยวิธีจับฉลากแบบไม่ใส่กลับ ตามบัญชีรายชื่อจนครบตามจำนวนที่กำหนด ได้กลุ่มตัวอย่างประชากร จำนวน 373 คน

ตารางที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากร จำแนกรายหมู่บ้าน

หมู่บ้าน	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
หมู่ที่ 1 บ้านหน้าสถานี	465	32
หมู่ที่ 2 บ้านสวน	305	21
หมู่ที่ 3 บ้านโคกมะตูม	223	15
หมู่ที่ 4 บ้านท่าแขก	672	46
หมู่ที่ 5 บ้านแก่งไทร	458	31
หมู่ที่ 6 บ้านคลองบุหรีเหนือ	567	38
หมู่ที่ 7 บ้านคลองบุหรีใต้	472	32
หมู่ที่ 8 บ้านหนองบอน	685	46
หมู่ที่ 9 บ้านเนินแสนสุข	552	37
หมู่ที่ 10 บ้านท่ามะตูม	419	28
หมู่ที่ 11 บ้านคลองหินเทียน	289	20
หมู่ที่ 12 บ้านหัวกุญแจใต้	402	27
รวม	5,509	373

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยในครั้งนี้ได้สร้างข้อมูลในการเก็บรวบรวมข้อมูลขึ้น โดยใช้กรอบแนวคิด รวมทั้งทฤษฎี แนวคิด และผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นพื้นฐานในการสร้างเครื่องมือ คือ แบบสอบถาม (Questionnaires) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามจำนวน 1 ชุด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 การติดตามข้อมูลข่าวสาร

ส่วนที่ 2 การวางแผนพัฒนา

ส่วนที่ 3 การบริหารงาน

ส่วนที่ 4 การตรวจสอบการบริหารงาน

การทดสอบเครื่องมือ

การหาความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแบบสอบถามเป็นการเบื้องต้น ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย พร้อมทำการปรับปรุงแก้ไข ประกอบด้วย

1. ผศ.ว่าที่เรือตรี ดร.เอกวิทย์ มณีธร
2. ดร.เทียนชัย ศศิศาสตร์
3. ดร.ไชยา กุฎาคาร

นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ลักษณะประชากรและภูมิศาสตร์ใกล้เคียงกับประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ในที่นี้ผู้วิจัยเลือกประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าแขก อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คนเป็นกลุ่มทดลองใช้แบบสอบถาม แล้วนำเครื่องมือไปตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อตรวจสอบว่าเครื่องมือให้ผลการวัดที่สม่ำเสมอ แน่นอน และคงที่ (Stability or consistency) หลังจากนั้นนำผลการทดสอบมาวิเคราะห์คำนวณหาค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) ผลการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8007

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษารครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีขั้นตอนหรือเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่สนใจศึกษา และขอความอนุเคราะห์เจ้าหน้าที่และสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ในการช่วยแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มประชากรที่สนใจศึกษาและเก็บรวบรวมแบบสอบถาม

2. เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยมาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องครบถ้วนในการตอบแบบสอบถาม เพื่อจะได้วิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล หลังจากได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป คำนวณหาค่าสถิติ ประกอบด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (\bar{X}) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการทดสอบความแตกต่างในความคิดเห็น (t-Test) และค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์ (Correlation)

โดยแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่าตามแบบของไลเคิร์ต (Likert's Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ซึ่งเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อเป็น 5 ระดับ ดังนี้

การมีส่วนร่วมมากที่สุด	หมายถึง	5 คะแนน
การมีส่วนร่วมมาก	หมายถึง	4 คะแนน
การมีส่วนร่วมปานกลาง	หมายถึง	3 คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อย	หมายถึง	2 คะแนน
การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด	หมายถึง	1 คะแนน

เกณฑ์การแปลความหมายของคะแนน จากแบบสอบถามความคิดเห็นของประชาชนผู้วิจัย จะได้นำค่าเฉลี่ยที่คำนวณได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาเทียบกับเกณฑ์ ซึ่งเป็นช่วงคะแนนที่แต่ละช่วงคะแนนมีคะแนนห่างเท่ากัน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) และจะได้ขอบเขตของคะแนน ดังต่อไปนี้

4.51- 5.00	มากที่สุด
3.51- 4.50	มาก
2.51- 3.50	ปานกลาง
1.51- 2.50	น้อย
1.00- 1.50	น้อยที่สุด

การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยดำเนินการดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนทุกฉบับ
2. จัดประมวลข้อมูล กำหนดรหัส (Code) ของข้อมูล และจัดทำคู่มือลงรหัส (Codebook) และบันทึกรหัสข้อมูลลงในคอมพิวเตอร์
3. ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์สำหรับคอมพิวเตอร์
4. วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) เป็นการนำเสนอข้อมูลโดยการบรรยาย ประกอบตาราง เพื่อให้สามารถเข้าใจผลการศึกษาค้นเจดยิ่งขึ้น

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็น

1. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistic) อธิบายลักษณะข้อมูลทั่วไป โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)
2. การทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติอ้างอิง (Inferential statistics) ดังนี้
 - 2.1 กรณีทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ใช้ค่าสถิติ t-Test
 - 2.2 กรณีทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ขึ้นไปใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) โดยใช้ค่าสถิติ LSD (Least significant difference)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

ความหมายของสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

N แทน ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

\bar{x} แทน ค่าเฉลี่ย

SD แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนกลุ่มตัวอย่าง

t แทน ค่าสถิติที่ใช้พิจารณาใน t- distribution

F แทน ค่าการแจกแจงที่ใช้พิจารณา F- distribution

LSD แทน ค่าผลต่างนัยสำคัญที่คำนวณได้สำหรับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มที่ i และ j

SS แทน ผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Sum Squares)

MS แทน ค่าเฉลี่ยของผลรวมของคะแนนเบี่ยงเบนยกกำลังสอง (Mean Squares)

df แทน ระดับชั้นของความเป็นอิสระ

sig แทน ค่าความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อน

* แทน นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยแบ่งการนำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามลักษณะประชากร

ลักษณะประชากร	จำนวน(n= 373)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	193	51.8
หญิง	180	48.2
2. อายุ		
ต่ำกว่า 20 ปี	19	5.0
20 – 29 ปี	63	17.0
30 – 39 ปี	85	22.7
40 – 49 ปี	97	26.0
50 – 59 ปี	74	20.0
60 ปีขึ้นไป	35	9.3
3. การศึกษา		
ไม่ได้เรียนหนังสือ	15	4.0
ประถมศึกษา	135	36.2
มัธยมศึกษาตอนต้น	75	20.2
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช.	67	18.0
อนุปริญญา/ ปวส.	50	13.4
ปริญญาตรี	27	7.2
สูงกว่าปริญญาตรี	4	1.0
4. อาชีพ		
เกษตรกร	104	28.0
ค้าขาย/อาชีพส่วนตัว	59	16.0
รับจ้างทั่วไป	98	26.2
ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท	71	19.0
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	16	4.2
นักเรียน/ นักศึกษา	19	5.0
อื่น ๆ	6	1.6

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะประชากร	จำนวน(n=373)	ร้อยละ
5. รายได้		
ต่ำกว่า 5,000 บาท	153	41.0
5,000 – 10,000 บาท	145	39.0
10,001 – 20,000 บาท	58	15.5
20,001 – 30,000 บาท	12	3.2
30,001 – 50,000 บาท	3	0.8
สูงกว่า 50,000 บาท	2	0.5

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชายมากกว่าหญิง คิดเป็นร้อยละ 51.8 และ 48.2 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 40-49 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.0 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 30-39 คิดเป็นร้อยละ 22.7 ช่วงอายุ 50-59 คิดเป็นร้อยละ 20.0 ช่วงอายุ 20-29 คิดเป็นร้อยละ 17.0 ช่วงอายุ 60 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 9.3 และ ช่วงอายุต่ำกว่า 20 ปี มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 5.0

ผู้ตอบแบบสอบถามองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมา คือ ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 20.2 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 18.0 ระดับอนุปริญญา/ ปวส. คิดเป็นร้อยละ 13.4 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 7.2 ระดับที่ไม่ได้เรียนหนังสือ คิดเป็นร้อยละ 4.0 ส่วนระดับสูงกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 1.0 ตามลำดับ

ผู้ตอบแบบสอบถามองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 28.0 รองลงมาคือ รับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 26.2 อาชีพลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท คิดเป็นร้อยละ 19.0 อาชีพค้าขาย/ อาชีพส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 16.0 อาชีพนักเรียน/ นักศึกษา คิดเป็นร้อยละ 5.0 อาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 4.2 และอาชีพอื่น ๆ มีจำนวนน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 1.6

ผู้ตอบแบบสอบถามองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 41.0 รองลงมา คือ ระหว่าง 5,001 - 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 39.0 มี

รายได้ 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 15.5 รายได้ระหว่าง 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 3.2 รายได้ระหว่าง 30,001 - 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.8 ส่วนรายได้สูงกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 0.5

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล

ตารางที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในหนองบอนด้าน
การติดตามข่าวสาร

ด้านการติดตามข่าวสาร	ระดับการมีส่วนร่วม		
	\bar{x}	SD	
1. ท่านได้ติดตามรับฟังหรืออ่านเอกสารประชาสัมพันธ์การแถลงนโยบายผู้บริหาร อบต.	2.34	0.57	น้อย
2. เข้าร่วมรับฟังหรืออ่านเอกสารรายงานการประชุมสภาฯของ อบต.	2.06	0.48	น้อย
3. รับฟังหรืออ่านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับ	2.50	0.66	น้อย
4. สนทนากับบุคคลอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานของอบต.	2.60	0.59	ปานกลาง
5. ท่านมีความสนใจติดตามเกี่ยวกับโครงการ/ กิจกรรมของอบต. ในการพัฒนาท้องถิ่น	2.53	0.55	ปานกลาง
6. ท่านมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่าง ๆ ของอบต. เพื่อเพื่อกระจายข่าวสารให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น	2.29	0.60	น้อย
7. ติดตามรับฟังหรืออ่านรายงานผลการดำเนินงาน ของอบต. ในรอบปีที่ผ่านมา	2.36	0.54	น้อย
	2.38	0.57	น้อย

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร ในภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย ($\bar{x} = 2.38$) โดยประเด็น มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุดคือ สนทนากับบุคคลอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานของ อบต. ($\bar{x} = 2.60$) รองลงมา คือ ท่านมีความสนใจติดตามเกี่ยวกับโครงการ/ กิจกรรมของอบต. ในการพัฒนาท้องถิ่น ($\bar{x} = 2.53$) รับฟังหรืออ่านข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานของ อบต. ทางหอกระจายข่าว จดหมาย

ป้ายประชาสัมพันธ์ วารสารหรือแผ่นพับต่าง ๆ ($\bar{x} = 2.50$) ติดตามรับฟังหรืออ่านรายงานผลการดำเนินงานของอบต. ในรอบปีที่ผ่านมา ($\bar{x} = 2.36$) ติดตามรับฟังหรืออ่านเอกสารประชาสัมพันธ์ การแถลงนโยบายผู้บริหาร อบต. ($\bar{x} = 2.34$) ส่วนประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล น้อยที่สุด คือ เข้าร่วมรับฟังหรืออ่านเอกสารรายงานการประชุมสภาฯ ของอบต. ($\bar{x} = 2.06$)

ตารางที่ 3 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในด้านการวางแผนพัฒนา

ด้านการวางแผนพัฒนา	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
1. เข้าร่วมเสนอโครงการในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน	2.71	0.73	ปานกลาง
2. เข้าร่วมในการหาสาเหตุและนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน	2.54	0.70	ปานกลาง
3. ท่านมีส่วนร่วมริเริ่มเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน	2.62	0.55	ปานกลาง
4. มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาในหมู่บ้าน/ชุมชน	2.81	0.76	ปานกลาง
5. มีส่วนร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงการทำงานของ อบต.	2.28	0.48	น้อย
6. มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาของ อบต.	2.78	0.56	ปานกลาง
7. เข้าร่วมประชุมในการตัดสินใจและให้ความเห็นชอบในโครงการกิจกรรมของแผนพัฒนาตำบลของอบต.	2.69	0.61	ปานกลาง
รวม	2.63	0.62	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการวางแผนพัฒนา ในภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง ($\bar{x} = 2.63$) โดยประเด็น มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด คือ มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาในหมู่บ้าน/ชุมชน ($\bar{x} = 2.81$) รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาตำบลของอบต. ($\bar{x} = 2.78$) เข้าร่วมเสนอโครงการการประชุมประชาคมหมู่บ้าน ($\bar{x} = 2.71$) เข้าร่วมประชุมในการตัดสินใจและให้ความเห็นชอบโครงการ/กิจกรรมของแผนพัฒนาตำบลของอบต. ($\bar{x} = 2.69$)

มีส่วนริเริ่มเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ($\bar{x} = 2.62$) เข้าร่วมในการหาสาเหตุและนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาในหมู่บ้าน/ชุมชน ($\bar{x} = 2.54$) ส่วนประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลน้อยที่สุด คือ มีส่วนร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุง การทำงานของ อบต. ($\bar{x} = 2.38$)

ตารางที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในด้านการบริหารงาน

ด้านการบริหารงาน	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
1. มีส่วนร่วมในการใช้แรงงานเพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อบต.	2.25	0.63	น้อย
2. มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสนับสนุนกิจกรรมร่วมกับอบต.	2.22	0.64	น้อย
3. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดย อบต. เช่น งานประเพณี งานแข่งขันกีฬา การอบรมอาชีพ ศึกษาดูงาน ฯลฯ	3.28	0.98	ปานกลาง
4. ท่านได้มีส่วนร่วมในการเสนอข้อเข้าเป็นกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในกิจกรรมของ อบต. เช่นอาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กรรมการจัดซื้อจัดจ้าง, กรรมการตรวจรับพัสดุ	2.26	0.73	น้อย
5. มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของอบต. เมื่อมีโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่	2.34	0.80	น้อย
6. มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยตลอดจนการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน	2.48	0.75	น้อย
7. มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.	3.73	1.09	มาก
รวม	2.65	0.80	ปานกลาง

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการบริหารงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมปานกลาง ($\bar{x} = 2.65$) โดยประเด็น มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลมาก

ที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการ ไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต. ($\bar{x} = 3.73$) รองลงมา คือ ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้น โดย อบต. เช่น งานประเพณี งานแข่งขันกีฬา การอบรมอาชีพ ศึกษาคุณงาน ฯลฯ ($\bar{x} = 3.28$) มีส่วนร่วมในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ตลอดจนการรักษาความสงบเรียบร้อยของชุมชน ($\bar{x} = 2.48$) มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวก สะดวกต่อการปฏิบัติงานของอบต. เมื่อมีโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่ ($\bar{x} = 2.34$) มีส่วนร่วมในการเสนอชื่อเข้าเป็นกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในกิจกรรมของ อบต. เช่น อาสาสมัครป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กรรมการจัดซื้อจัดจ้าง กรรมการตรวจรับพัสดุฯลฯ ($\bar{x} = 2.26$) มีส่วนร่วมในการใช้แรงงานเพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของอบต. ($\bar{x} = 2.25$) ส่วนประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลน้อยที่สุด คือ มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสนับสนุนกิจกรรมร่วมกับ อบต. ($\bar{x} = 2.22$)

ตารางที่ 5 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในด้านการตรวจสอบการบริหารงาน

ด้านการตรวจสอบการบริหารงาน	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
1. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ และการให้บริการ ของอบต.	2.43	0.70	น้อย
2. ท่านมีส่วนในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของพนักงานและเจ้าหน้าที่ของอบต.	2.15	0.67	น้อย
3. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อ-จัดจ้างของอบต.ตามขั้นตอน	2.45	0.73	น้อย
4. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบการเบิกจ่ายของ อบต.ว่าถูกต้องเป็นไปตามระเบียบของการเบิกจ่าย	2.24	0.63	น้อย
5.ท่านได้เข้าไปตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของอบต.ว่ามี ความเหมาะสม	2.23	0.60	น้อย
6. ท่านได้ตรวจสอบว่าการใช้งบประมาณของ อบต. ในการพัฒนาครอบคลุมทุกพื้นที่ ของอบต.	2.30	0.61	น้อย
รวม	2.30	0.65	น้อย

จากตารางที่ 5 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในด้านการตรวจสอบการบริหารงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย ($\bar{x} = 2.30$) โดยประเด็น ส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลมากที่สุด ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ของอบต. ตามขั้นตอน ($\bar{x} = 2.45$) รองลงมา คือ ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ และการให้บริการของ อบต. ($\bar{x} = 2.43$) ท่านได้ตรวจสอบว่าค่าใช้จ่ายประมาณของ อบต. ในการพัฒนา ครอบคลุมพื้นที่ของ อบต. ($\bar{x} = 2.30$) ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินของอบต. ว่าถูกต้องเป็นไปตามระเบียบการเบิกจ่าย ($\bar{x} = 2.24$) ท่านได้เข้าไปตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของ อบต. ว่ามีความเหมาะสม ($\bar{x} = 2.23$) ส่วนประเด็นที่ผู้ตอบแบบสอบถามมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลน้อยที่สุด คือ ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของพนักงานและเจ้าหน้าที่ของ อบต. ($\bar{x} = 2.15$)

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในภาพรวม

การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน	\bar{x}	SD	ระดับการมีส่วนร่วม
ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร	2.38	0.57	น้อย
ด้านการวางแผนพัฒนา	2.63	0.62	ปานกลาง
ด้านการบริหารงาน	2.65	0.80	ปานกลาง
ด้านการตรวจสอบการบริหารงาน	2.30	0.65	น้อย
รวม	2.49	0.66	น้อย

จากตารางที่ 6 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานในภาพรวมอยู่ในระดับมีส่วนร่วมน้อย ($\bar{x} = 2.49$) โดยประเด็น มีผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการบริหารงานมากที่สุด คือด้านการบริหารงาน ($\bar{x} = 2.65$) รองลงมา คือ ด้านการวางแผนพัฒนา ($\bar{x} = 2.63$) ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร ($\bar{x} = 2.38$) และด้านการตรวจสอบการบริหารงาน ($\bar{x} = 2.30$) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามเพศ

เพศ	n	Mean	SD	t	sig
ชาย	207	2.52	0.25	1.608	.068
หญิง	193	2.49	0.21		

จากตารางที่ 7 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน โดยใช้ค่าสถิติ t-Test เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า จากตารางค่า sig เท่ากับ 0.068 มีค่ามากกว่า 0.05 ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอายุ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	6.134	5	1.227	30.328	.00*
ภายในกลุ่ม	15.939	394	.040		
รวม	22.073	399			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่าผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า จากตารางค่า sig เท่ากับ 0.00 มีค่าน้อยกว่า 0.05 ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมใน

การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอายุ

อายุ	\bar{x}	ต่ำกว่า 20 ปี	20-29 ปี	30-39 ปี	40 -49 ปี	50-59 ปี	60 ปีขึ้นไป
ต่ำกว่า 20 ปี	2.00	-	-.47*	-.55*	-.52*	-.53*	-.63*
20 - 29 ปี	2.47	.47*	-	-.07	-.050	-.06	-.16
30 - 39 ปี	2.55	.55*	.07	-	-.02	.01	-.08
40 - 49 ปี	2.52	.52*	.05	-.02	-	.00	-.10
50 - 59 ปี	2.53	.53*	.06	-.01	.00	-	-.10
60 ปีขึ้นไป	2.51	.63*	.16	.08	.10	.10	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 9 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอายุเป็นรายคู่ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่า ผู้ที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี แตกต่างกับ ผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี 30-39 ปี 40 -49 ปี 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป โดยผู้ที่มีอายุ ต่ำกว่า 20 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน น้อยกว่า ผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี 30-39 ปี 40 -49 ปี 50-59 ปี และ 60 ปีขึ้นไป

ผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป โดยผู้ที่มีอายุ 20-29 ปี มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน น้อยกว่าผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน

ตารางที่ 10 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการ
บริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามการศึกษา

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	2.253	6	.376	7.445	0.00 [*]
ภายในกลุ่ม	19.820	393	.050		
รวม	22.073	399			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 10 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวเพื่อทดสอบสมมติฐาน จากตารางค่า sig เท่ากับ 0.00 มีค่าน้อยกว่า 0.05 ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามการศึกษา

การศึกษา	\bar{x}	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ประถมศึกษา	มัธยมศึกษาตอนต้น	มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	อนุปริญญา/ปวส.	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี
ไม่ได้เรียนหนังสือ	2.51	-	-0.08	0.10	0.06	0.06	-0.05	-0.11
ประถมศึกษา	2.59	0.08	-	0.18*	0.14*	0.14*	0.03	-0.03
มัธยมศึกษาตอนต้น	2.41	-0.10	-0.18*	-	-0.04	-0.04	-0.15	-0.21
มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.	2.45	-0.06	-0.14*	0.04	-	-0.00	-0.11	-0.17
อนุปริญญา/ปวส.	2.45	-0.06	-0.14*	0.04	0.00	-	-0.11	-0.17
ปริญญาตรี	2.56	0.05	0.03	0.15	0.11	0.11	-	-0.06
สูงกว่าปริญญาตรี	2.62	0.11	0.03	0.21	0.17	0.17	0.06	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 11 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามการศึกษา เป็นรายคู่ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 พบว่าผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษา แตกต่างจากผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. และอนุปริญญา/ ปวส. โดยผู้ที่มีการศึกษาระดับประถมศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน มากกว่าผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และอนุปริญญา/ ปวส.

ผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น แตกต่าง จากผู้มีการศึกษาระดับประถม โดยผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนน้อยกว่า ผู้มีการศึกษาระดับประถม

ผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. แตกต่าง จากผู้มีการศึกษาระดับประถม โดยผู้มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช. มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนน้อยกว่า ผู้มีการศึกษาระดับประถม

ผู้มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. แตกต่าง จากผู้มีการศึกษาระดับประถม โดยผู้มีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ ปวส. มีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนน้อยกว่า ผู้มีการศึกษาระดับประถม

สมมติฐานที่ 4 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน

ตารางที่ 12 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอาชีพ

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	6.290	6	1.048	26.104	0.00*
ภายในกลุ่ม	15.783	393	0.40		
รวม	22.073	399			

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 12 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบสมมติฐาน จากตารางค่า sig เท่ากับ 0.00 มีค่าน้อยกว่า 0.05 ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายกลุ่มความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	\bar{X}	เกษตรกร	ค้าขาย/ ธุรกิจ ส่วนตัว	รับจ้าง ทั่วไป	ลูกจ้าง/ พนักงาน บริษัท	รับ ราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	นักเรียน/ นักศึกษา	อื่น ๆ
เกษตรกร	2.60	-	0.03	0.11*	0.13*	0.06	0.59	0.04
ค้าขาย /ธุรกิจส่วนตัว	2.57	-0.03	-	0.08	0.10	0.02	0.56	0.01
รับจ้างทั่วไป	2.49	-0.11*	-0.08*	-	0.02	-0.05	0.48*	-0.07
ลูกจ้าง/พนักงานบริษัท	2.47	-0.13*	-0.10*	-0.02	-	-0.07	0.46*	-0.09
รับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ	2.54	-0.06	-0.02	0.05	0.07	-	0.53	-0.02
นักเรียน/ นักศึกษา	2.01	-0.59*	-0.56*	-0.48*	-0.46*	-0.53*	-	-0.55
อื่น ๆ	2.56	-0.04	-0.01	0.07	0.09	0.02	0.55	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 13 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามอาชีพเป็นรายกลุ่ม พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้ที่มีอาชีพ รับจ้างทั่วไป มีส่วนร่วมในการบริหารงานแตกต่างกับอาชีพ เกษตรกร และค้าขาย อาชีพ ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท มีส่วนร่วมในการบริหารงานแตกต่างจากอาชีพ เกษตรกร และค้าขาย และ อาชีพนักเรียน/ นักศึกษา มีส่วนร่วมแตกต่างจาก อาชีพ เกษตรกร ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท และรับราชการ

โดยผู้ที่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีส่วนร่วมในการบริหารงานน้อยกว่า อาชีพ เกษตรกร และค้าขาย อาชีพ ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท มีส่วนร่วมในการบริหารงานน้อยกว่า อาชีพ เกษตรกร และค้าขาย และ อาชีพ

นักเรียน/ นักศึกษา มีส่วนร่วมน้อยกว่า อาชีพ เกษตรกร ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท และรับราชการ

ผู้มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีส่วนร่วมในการบริหารงานมากกว่า อาชีพนักเรียน/ นักศึกษา และอาชีพลูกจ้าง/ พนักงานบริษัท มีส่วนร่วมในการบริหารงานมากกว่า อาชีพ นักเรียน/ นักศึกษา สมมติฐานที่ 5 ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน

ตารางที่ 14 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามรายได้

การมีส่วนร่วม	SS	df	MS	F	sig
ระหว่างกลุ่ม	0.119	5	0.024	.428	.82
ภายในกลุ่ม	21.954	394	.056		
รวม	22.073	399			

จากตารางที่ 14 พบว่า ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว เพื่อทดสอบสมมติฐาน จากตารางค่า sig เท่ากับ 0.82 มีค่ามากกว่า 0.05 ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ 0.05 ไม่ยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ความแตกต่าง การมีส่วนร่วมของประชาชน
ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามรายได้

รายได้	\bar{X}	ต่ำกว่า 5,000 บาท	5,001- 10,000 บาท	10,001- 20,000 บาท	20,001- 30,000 บาท	30,001- 50,000 บาท	สูงกว่า 50,000 บาท
ต่ำกว่า 5,000 บาท	2.51	-	0.01	0.02	-0.08	0.02	-0.00
5,001-10,000 บาท	2.50	-0.01	-	0.02	-0.09	0.01	-0.01
10,001-20,000 บาท	2.49	-0.02	-0.02	-	-0.10	0.00	-0.02
20,001-30,000 บาท	2.59	0.09	0.09	0.10	-	0.10	0.08
30,001-50,000 บาท	2.49	-0.01	-0.01	-0.00	-0.10	-	-0.02
สูงกว่า 50,000 บาท	2.51	0.01	0.01	0.02	-0.08	0.02	-

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 15 แสดงให้เห็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของ
ประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จำแนกตามรายได้เป็นรายคู่
พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

ตารางที่ 16 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	ผลการทดสอบ
1. ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีส่วนร่วมใน การบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนแตกต่างกัน	Independent	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน
2. ประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในบริหารองค์การ บริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน	Sample T-test	เป็นไปตาม สมมติฐาน
3. ประชาชนที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีส่วนร่วมในการ บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน	One-way ANOVA	เป็นไปตาม สมมติฐาน

ตารางที่ 16 (ต่อ)

สมมติฐาน	สถิติที่ใช้	ผลการทดสอบ
4. ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีส่วนร่วมใน การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน	One-way ANOVA	เป็นไปตาม สมมติฐาน
5. ประชาชนที่มีรายได้แตกต่างกัน มีส่วนร่วมใน การบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน แตกต่างกัน	One-way ANOVA	ไม่ยอมรับ สมมติฐาน

บทที่ 5

สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ตรีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

สรุปผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

1.1 ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร

ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร อยู่ในระดับน้อย ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในเรื่องสนทนากับบุคคลอื่นเกี่ยวกับการบริหารงานของอบต. และประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการเข้าร่วมรับฟังหรืออ่านเอกสารรายงานการประชุมสภาฯของอบต.

1.2 ด้านการวางแผนพัฒนา

ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในด้านการวางแผนพัฒนา อยู่ในระดับ ปานกลาง ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในเรื่องกามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ โครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาในหมู่บ้าน/ ชุมชน และประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุงการทำงานของอบต.

1.3 ด้านการบริหารงาน

ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในด้านการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาอบต. และประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสนับสนุนกิจกรรมร่วมกับ อบต.

1.4 ด้านการตรวจสอบการบริหารงาน

ประชาชนมีส่วนร่วมต่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ในด้านการตรวจสอบบริหารงาน อยู่ในระดับน้อย ประชาชนมีส่วนร่วมมากที่สุดในเรื่องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง ของ อบต. ตามขั้นตอน และประชาชนมีส่วนร่วมน้อยที่สุดในเรื่องการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงานและพฤติกรรมของพนักงานและเจ้าหน้าที่ของ อบต.

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จากการศึกษา พบว่า อายุ การศึกษา อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ส่วนเพศ และรายได้ ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน

การอภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน สามารถนำมาอภิปรายร่วมกับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร พบว่า ในภาพรวม ประชาชนตำบลหนองบอน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อยู่ในระดับ น้อย ผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับ จินตานุช จันทรางกูร (2552, หน้า 74) ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา” พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดตามข้อมูลข่าวสาร ด้านการวางแผนพัฒนา และด้านการบริหารงาน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการตรวจสอบการบริหารงานอยู่ในระดับน้อย ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์พบว่า อายุ สถานภาพ การศึกษา รายได้ จำนวนครั้งของการใช้บริการ และเรื่องที่มาขอรับบริการ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ ส่วนเพศ พบว่า ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์

2. ด้านการวางแผนพัฒนา พบว่า ในภาพรวม ประชาชนตำบลหนองบอนมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอนในระดับปานกลาง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับภักจิรา ปกป้อง (2546, หน้า 86) ได้ศึกษาการประเมินผลการบริหารขององค์การ

บริหารส่วนตำบล ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีองค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธรพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนโดยรวมและรายด้าน 3 ด้าน คือ ด้านการจัดทำแผน ด้านการติดตามและประเมินผล และด้านการร่วมปฏิบัติ มีระดับการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ประชาชนที่มีความแตกต่างในเรื่องวุฒิการศึกษา และอาชีพ มีระดับการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลที่ไม่แตกต่างกัน

3. ด้านการบริหารงาน พบว่า ในภาพรวม ประชาชนตำบลหนองบอน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อยู่ในระดับปานกลาง ผลการศึกษาวิจัยนี้ สอดคล้องกับการวิจัยของสาโรช น้อยใจบุญ (2545) ได้ศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษา บ้านสาวชะโงก หมู่ที่ 1 ตำบลสาวชะโงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทราผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมและในรายได้แล้วประชาชนบ้านสาวชะโงกมีส่วนร่วมในการบริหารองค์การบริหารส่วนตำบลอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีส่วนร่วมในด้านการชำระภาษีหรือค่าธรรมเนียมเป็นอันดับหนึ่ง ด้านการจัดทำแผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับสอง ด้านการเมืองการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นอันดับสามและด้านการจัดซื้อจัดจ้างเป็นอันดับสุดท้าย ส่วนปัญหาอุปสรรคของประชาชนมีปัญหาอุปสรรคในเรื่องไม่มีเวลาเนื่องจากประกอบอาชีพเป็นอันดับหนึ่ง ในเรื่องไม่ได้อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นประจำเป็นอันดับสอง ในเรื่องสุขภาพไม่แข็งแรงเป็นอันดับสาม และในเรื่องความคิดเห็นว่าตนเองไม่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงจึงไม่ต้องการเข้ามามีส่วนร่วมเป็นอันดับสุดท้าย

4. ด้านการตรวจสอบการบริหารงาน พบว่า ในภาพรวม ประชาชนตำบลหนองบอน มีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อยู่ในระดับน้อย ผลการศึกษาวิจัยนี้ สอดคล้องกับการวิจัย ภัชรินทร์ กอบตระกูล (2550, หน้า 69) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล กรณีศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรีผลการศึกษาวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหาร การมีส่วนร่วมประชุมแสดง ความคิดเห็นข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินแรงงานวัสดุ การมีส่วนร่วมตรวจสอบติดตามและประเมินผล สรุปผลได้ว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารงานในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.41 และพบว่ามีส่วนร่วมทางการเมืองและการบริหารอยู่ในระดับ ปานกลาง ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.60 การมีส่วนร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นข้อเสนอแนะ อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.28 การมีส่วนร่วมในการบริจาคเงินแรงงาน

วัสดุ อยู่ในระดับปานกลางค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.56 การมีส่วนร่วมติดตามตรวจสอบและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.20

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จากการศึกษา พบว่า อายุ การศึกษา อาชีพ เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน ส่วน เพศ รายได้ ไม่เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมในการบริหารงาน ซึ่งผลการศึกษาวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ เกศิณี พรหมตัน (2550) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี ของเทศบาลตำบล แม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่” พบว่าสถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ และตำแหน่งในสังคมมีผลต่อการมีส่วนร่วมที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05 ปัจจัย ด้านเพศของผู้ตอบแบบสอบถามไม่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมที่ระดับนัยสำคัญเท่ากับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพันธ์ ฉันทวิลาส (2547, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของ ประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล กรณีศึกษา: เทศบาลตำบลนาทวี อำเภอนาทวี จังหวัดสงขลาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารการปกครอง ท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการมีส่วนร่วมใน การตัดสินใจ อยู่ในระดับน้อย ส่วนผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีระดับ การศึกษา รายได้แตกต่างกัน พบว่า การมีส่วนร่วมต่อการบริหารการปกครองท้องถิ่นรูปแบบ เทศบาลโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. องค์การบริหารส่วนตำบลควรมีการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการภายในองค์กร โดยให้ความสำคัญกับการตรวจสอบการบริหารงานจากภาคประชาชนในท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น เช่น การตรวจสอบโครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ การจัดซื้อ-จัดจ้าง การเบิก-จ่ายเงิน และการใช้งบประมาณ ที่ได้จากรัฐบาลและงบที่เป็นส่วนขององค์การบริหารส่วนตำบลเอง

2. องค์การบริหารส่วนตำบลควรประชาสัมพันธ์กิจกรรมโครงการต่าง ๆ อย่างทั่วถึงและ จัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วน ร่วม โดยต้องคำนึงถึงลักษณะกิจกรรมที่ดำเนินการเพื่อให้สอดคล้องกับประชาชนในพื้นที่ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีระดับการมีส่วนร่วมน้อยซึ่งส่วนใหญ่เป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เพื่อให้ ประชาชนกลุ่มนี้ได้มีบทบาท หรือมีส่วนร่วมให้มากขึ้นอย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลและนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกับองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในอำเภอเดียวกัน
2. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านเชิงคุณภาพ เพื่อจะได้ความต้องการที่แท้จริงของประชาชน
3. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือการพัฒนากระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหาร เพื่อให้สามารถพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีระดับการมีส่วนร่วมมากขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมการปกครอง. (2543). *การจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล*.
กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น กรมการปกครอง.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2546). ประชาชนกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง. *นิตยสารท้องถิ่น*, 41(8), 40-46.
- เกศินี พรหมตัน. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาสามปีของเทศบาลตำบลแม่ใจ อำเภอแม่ใจ จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2541). *กระแสวิทยายุทธ: บทเรียนเพื่อสังคมไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 3).
กรุงเทพฯ: ชัคเซส มีเดีย.
- เกรียงศักดิ์ ตันจະตะนัย. (2542). *ความคิดเห็นของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีต่อการบริหารงานพัฒนาท้องถิ่น: ศึกษากรณีการมีส่วนร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัย, สาขา โยบายสาธารณะ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จินดาบุษ จันทรางกูล. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลสนามจันทร์ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา*. รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาเศรษฐศาสตร์การเมืองและการบริหารจัดการ, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จุมพล หนิมพานิช. (2550). *การบริหารจัดการภาครัฐใหม่: หลักการแนวคิดและกรณีตัวอย่างของไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- จิรวุฒิ เสนาคำ. (2541). *จากปัจเจกสู่สาธารณ กระบวนการเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง*. กรุงเทพฯ: สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา.
- ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *ระบบการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วมระดับจังหวัด: ทำอย่างไรให้เป็นจริง*. กรุงเทพฯ: ส เจริญการพิมพ์.
- นครินทร์ เมฆไตรรัตน์. (2544). *สถานภาพและทิศทางการบริหารราชการส่วนภูมิภาคในอนาคต*. กรุงเทพฯ: สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.
- นฤมล ทับจุมพล. (2541). *แนวคิดและวาทกรรมว่าด้วย รัฐธรรมนูญแห่งชาติ ในการจัดการปกครอง (Governance)*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). *การสร้างธรรมาภิบาล (Good Governance) ในสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: วิญญูชน.

- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ธุรกิจที่ไม่มีวันตายของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: ซี.พี.บุ๊ค สแตนดาร์ด.
- ประชุม รอดประเสริฐ. (2543). *นโยบายและการวางแผน: หลักการและทฤษฎี*. กรุงเทพฯ: เนติกุล การพิมพ์.
- ประพันธ์พงษ์ ชินพงษ์. (2551). *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ปาริชาติ วลัยเสถียร, สุนิตย์ ออบอุ้น, จันทนา เบญจทรัพย์, สหัทธา วิเศษ และชลกาญจน์ ฮาชันนารี. (2543). *กระบวนการและเทคนิคการทำงานของนักพัฒนา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ภักจिरา ปกป้อง. (2546). *การประเมินผลการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนศึกษาเฉพาะกรณี: องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ภัชรินทร์ กอบตระกูล. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะเปริด อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- รัมภา แก้วปิ่นทอง. (2544). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในโครงการปลูกป่าชายเลน: ศึกษากรณีเขตพื้นที่ตำบลคลองตำหรุ อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี*. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- เรวัตร กนกวิรุฬห์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลกรณีศึกษาในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลท่าอิฐ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วันชัย วัฒนศัพท์. (2544). *คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจของชุมชน*. นนทบุรี: ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.
- วิทยา คำนธำรงกุล. (2546). *การบริหาร*. กรุงเทพฯ: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น,
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2546). *การบริหารและการจัดการเทศบาลในยุคปฏิรูปการเมือง*. กรุงเทพฯ: บี.เจ.เพลท.
- ศิรินันท์ ฉันทวิลาส. (2547). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานปกครองท้องถิ่นรูปแบบเทศบาล*. สงขลา: องค์การบริหารส่วนตำบลธารคีรี.
- ศุภชัย ยาวะประภาส. (2540). *นโยบายสาธารณะ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2543). *ธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร*. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.
- สมาน รังสีโยกฤษณ์ และสุธี สุทธิสมบูรณ์. (2544). *หลักการบริหารเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สวัสดิการสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สันติชัย เอื้อจงประสิทธิ์. (2549). *การบริหารท่องเที่ยวเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์.
- สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนแห่งชาติ สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ และทบวงมหาวิทยาลัย. (2546). *รายงานการประเมินผลการดำเนินงาน โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักงาน.
- สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.(2551). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐมนตรีและราชกิจจานุเบกษา.
- สาโรช น้อยใจบุญ. (2545). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล: กรณีศึกษา บ้านสาวชะ โงก หมู่ที่ 1 ตำบลสาวชะ โงก อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา*. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาบริหารทั่วไป, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สิทธิศักดิ์ สาระอาภรณ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองเฉลิม อำเภอกงหรา จังหวัดพัทลุง*. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สุดจิต นิมิตรกุล. (2543). *กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี ใน การปกครองที่ดี (Good Governance)*. กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.
- สุวรรณ พินิตานนท์. (2546). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเข้มแข็งขององค์การบริหารส่วนตำบล*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์อัสสารักษาคินแดน.
- อมรา พงศาพิชญ์. (2543). *ความหลากหลายทางวัฒนธรรม*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำนาจ ชีระวนิช. (2547). *การจัดการ*. นนทบุรี: ซี.วี.แอล.
- อุทัย หิรัญโต. (2523). *การปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: โอเดียนส โตร์.
- เอกวิทย์ มณีธร. (2551). *ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการบริหาร/การจัดการ*. กรุงเทพฯ: ต้นบุญ.
- Thomas, G. W. (2001). *2000 Good governance and global: Conceptual and actual challenges*. London: Third World Quarterly.

ภาคผนวก

แบบสอบถามเพื่อการวิจัย

เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบล
กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว

คำชี้แจง

แบบสอบถามนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาใน หลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยบูรพา ผลการวิจัยจะนำไปใช้เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงาน
ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน จึงขอความร่วมมือในการให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา
เพื่อเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน

1. เพศ

ชาย หญิง

2. อายุ

ต่ำกว่า 20 ปี 20 - 29 ปี 30 - 39 ปี
 40 - 49 ปี 50 - 59 ปี 60 ปีขึ้นไป

3. ระดับการศึกษา

ไม่ได้เรียนหนังสือ ประถมศึกษา
 มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช.
 อนุปริญญา/ปวส. ปริญญาตรี
 สูงกว่าปริญญาตรี

4. อาชีพ

เกษตรกร ค้าขาย / ธุรกิจส่วนตัว
 รับจ้างทั่วไป ลูกจ้าง / พนักงานบริษัท
 รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ นักเรียน / นักศึกษา
 อื่นๆระบุ.....

5. รายได้ต่อเดือน

ต่ำกว่า 5,000 บาท 5,001 - 10,000 บาท
 10,001 - 20,000 บาท 20,001 - 30,000 บาท
 30,001 - 50,000 บาท สูงกว่า 50,000 บาท

ส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองบอน
คำชี้แจง ท่านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลใน
 ประเด็นต่อไปนี้อย่างไร โดยกาเครื่องหมาย V ลงในช่องระดับของการมีส่วนร่วมให้ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด โดยพิจารณาตามเกณฑ์ดังต่อไปนี้

- 5 หมายถึง มากที่สุด
 4 หมายถึง มาก
 3 หมายถึง ปานกลาง
 2 หมายถึง น้อย
 1 หมายถึง น้อยที่สุด

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามข้อมูลข่าวสารของอบต.						
1. ท่านได้ติดตามรับฟังหรืออ่านเอกสาร ประชาสัมพันธ์การแถลงนโยบายของ ผู้บริหาร อบต.						
2. เข้าร่วมรับฟังหรืออ่านเอกสารรายงาน การประชุมสภาของ อบต.						
3. รับฟังหรืออ่านข้อมูลข่าวสารต่างๆเกี่ยว กับการบริหารงานของ อบต. ทางหอกระจาย ข่าว จดหมาย ป้ายประชาสัมพันธ์ วารสาร หรือแผ่นพับต่าง ๆ						
4. สนทนากับบุคคลอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหาร งานของ อบต.						
5. ท่านมีความสนใจติดตามเกี่ยวกับโครงการ กิจกรรม ของ อบต. ในการพัฒนาท้องถิ่น						
6. ท่านมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์กิจกรรมต่างๆ ของ อบต. เพื่อกระจายข่าวสารให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น						

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
7. ติดตามรับฟังหรืออ่านรายงานผลการดำเนินงานของ อบต. เพื่อกระจายข่าวสารให้ทั่วถึงมากยิ่งขึ้น						
ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาอบต.						
8. เข้าร่วมเสนอโครงการในการประชุมประชาคมหมู่บ้าน						
9. เข้าร่วมในการหาสาเหตุและนำเสนอแนวทางการแก้ไขปัญหาของหมู่บ้าน/ชุมชน						
10. ท่านมีส่วนริเริ่มเสนอโครงการเพื่อการพัฒนาหมู่บ้าน/ชุมชน ของท่าน						
11. มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโครงการต่างๆที่เข้ามาในหมู่บ้าน/ชุมชน						
12. มีส่วนร่วมเสนอแนะข้อคิดเห็นเพื่อปรับปรุง การทำงานของ อบต.						
13. มีส่วนร่วมในการเสนอโครงการเพื่อบรรจุในแผนพัฒนาตำบลของ อบต.						
14. เข้าร่วมประชุมในการตัดสินใจและให้ความเห็นชอบในโครงการ/ กิจกรรม ของแผนพัฒนาตำบลของ อบต.						
ด้านการมีส่วนร่วมในการบริหารงานของ อบต.						
15. มีส่วนร่วมในการใช้แรงงานเพื่อช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อบต.						
16. มีส่วนร่วมในการบริจาคเงินหรือสิ่งของเพื่อสนับสนุนกิจกรรมร่วมกับ อบต.						

กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	
17. ท่านเคยเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นโดย อบต. เช่น งานประเพณี งานแข่งขันกีฬา การอบรมอาชีพ ศึกษาดูงาน ฯลฯ						
18. เข้าเป็นกรรมการฝ่ายต่างๆ ในกิจกรรม ของอบต. เช่น อาสาสมัครป้องกันภัย ฝ่ายพลเรือน (อปพร.) กรรมการ จัดซื้อจัดจ้าง กรรมการตรวจรับพัสดุ						
19. มีส่วนร่วมในการช่วยเหลือหรือ อำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานของ อบต. เมื่อมีโครงการหรือกิจกรรมในพื้นที่						
20. มีส่วนร่วมในการป้องกันและ บรรเทาสาธารณภัยตลอดจนการรักษา ความสงบเรียบร้อยของชุมชน						
21. มีส่วนร่วมในการไปใช้สิทธิใน การเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภา อบต.						
ด้านการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการ บริหารงานของ อบต. 22. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โครงการ/ กิจกรรมต่าง ๆ และการให้บริการ ของ อบต.						
23. ท่านมีส่วนในการติดตามตรวจสอบการ ปฏิบัติงานและพฤติกรรมของพนักงานและ เจ้าหน้าที่ของ อบต.						
24. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบการ ดำเนินการจัดซื้อ-จัดจ้างของอบต. ตามขั้นตอน						
กิจกรรมการมีส่วนร่วม	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ

	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	ผู้วิจัย
25. ท่านได้เข้าไปมีส่วนร่วมตรวจสอบการเบิกจ่ายเงินของ อบต. ว่าถูกต้องเป็นไปตามระเบียบของการเบิกจ่าย						
26. ท่านได้เข้าไปตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณของ อบต. ว่ามีความเหมาะสม						
27. ท่านได้ตรวจสอบว่าการใช้งบประมาณของ อบต. ในการพัฒนาครอบคลุมทุกพื้นที่ของ อบต.						

ขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงที่กรุณาตอบ
แบบสอบถามเพื่อการวิจัยครั้งนี้